

ΔΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα :

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ	Πολιτισμός και πόλεμος (μελέτη)
ΕΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ	Ίταλοι περιηγητές για την Πάτρα
WILLER (μεταφρ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΗ)	Ό διαβάτης (ποίημα)
ΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ	Έγγραφα έκ Πατρών ανέκδοτα
ΑΠΛΙΩΤΗΣ	Ό Χρήστος ό Γλαρόπουλος (ποίημα)
Α ΚΟΤΣΕΤΣΟΥ	Τό λαχείο (διήγημα)
ΑΙΟΣ	Σέ φίλο (ποίημα)
ΗΣ Γ. ΖΩΤΟΣ	Ό Ζάν Μωρεάς καί ή δημοτική γλώσσα (μελέτη)
ΕΙΣ CARCO (μεταφρ. Π. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ)	Άβρό ποίημα (ποίημα)
Ν. ΚΑΡΑΛΗ	Τό όνειρο της χωριατοπούλας (διήγημα)
ΔΟΞΑΣ	Καλή σπορά (ποίημα)
	Τά παιδάκια (χρονογράφημα)
Α ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ	Άχαϊκό δημοτικό τραγούδι
	Ό Κατσαπρόκας (Παλιά Πάτρα)
ΕΝΗΣΙΩΤΗΣ	Τού Θεριστή Τού Άλω-άρη (έπιγράμματα)
ΕΡΜΗΝΟΝ	Διαπιστώσεις. Σύμβολο τού « Άδάμα. «Η Γαλάτεια» τού Βασιλειάδη τού κ. Κωνστ. Σ. Σπυροπούλου. Χρονικά.

((ΑΧΑΪ·ΚΑ))

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφo-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ).

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται :

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται : πρὸς πώλησιν

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30.77 καὶ Π. Συνοδινοῦ ὁδὸς Ἑρμοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37

ΕΝ ΑΪΓΙΝῃ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλῖφα.

ΕΝ ΠΥΡΓῷ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

ΜΟΝΟΝ οἱ φέροντες ἔγγραφον ἐξουσιοδότησιν δύνανται

νὰ εἰσπράξουν συνδρομὰς μας.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἁγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλ.)

Τηλέφωνα : ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : «ΒΙΝΑΧΑΪ·Α»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Α.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΦΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Δ'. ΑΡΙΘ. 14 - ΠΑΤΡΑΙ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1940

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

«Ο πόλεμος ανάμεσα στους ανθρώπους μπορεί να ξεσπάσει, έγγραφεν
ορίαν Ντελόρμπ, όταν ο πολιτισμός τους πύσχη». Πραγματικώς, όταν
κρατῇ ένας ὕγιης πολιτισμός, οἱ ἄνθρωποι παραδέχονται σὰν κάτι
κι' ἀναπόφευκτο τὴν ἄγρια τους ἀλληλο-εξόντωση καὶ δὲ διστάζουν
να τὴ δικαιολογήσουν με ἀβάσιμα ἐτιχειρήματα κι' αὐθαίρετες θεω-
ρίες. Όταν ὅμως ἐνὸς εὐρώστου καὶ μ' ἀκλόνητες ἀνθρωπιστικὲς βάσεις
πισμοῦ ἢ ζωοδότρα πνοὴ δροσίζη τις ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τότε τὰ
καὶ οἱ λαοὶ ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπό τους ἀπὸ τὴν αἰμοδιψή "Ἄρη καὶ
τὴν νὰ λύουν ὅλες τις μεταξὺ τους διαφορὰς με συνεννοήσεις φιλοδι-
και καλὸπιστες. Τὸ ἴδιο, ἄλλωστε, δὲν κάνουν τὰ μέλη τῆς ἀνθρώπινης
κοινωνίας, πού σὲ κάθε τους διένεξη καταφεύγουν μ' ἐμπιστοσύνη στὰ δικα-
τα, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν αὐτοδικίαν, πού εἶναι τὸ γνώρι-
στον ἢ ἀπολίτιστων λαῶν ;

Ἄς δοῦμε ποιὸς εἶναι, στὰ κυριώτατα χαρακτηριστικά του, ὁ σημερι-
νός πολιτισμός, πρὶν ἐξετάσουμε τὴν πάθησή του, τις ἀφορμές της καὶ τ' ἀπο-
τέλεσμά της. Ὁ πολιτισμός μας, πού με προσπιάθειες αἰῶνων δημιουργήθηκε
ἐκ τοῦ καὶ τὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου, κατάντησε νάναί κυρίως μὴ χανι-
κὴ τεχνικὸς ἢ ὕλικός. Ὅνομι ζεταὶ Εὐρωπαϊκός, γιατί στὴν
ἐκείνως ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχει τις ρίζες του καὶ ἐκεῖ πῆρε τὴ μεγαλειώδη ἀνά-
πτυξή του. Στηρίζεται περισσότερο στὶς φυσιογνωστικὰ καὶ μα-
θηματικὰς ἐπιστήμες καὶ λιγώτερο στὶς λεγόμενες πνευματικὰς.
Πὸ πὼς οἱ φυσιογνωστικὰς, πού λέγονται καὶ θετικὰς, πῆραν
τὴν περασμένο καὶ τὸν τωρινὸν αἰῶνα μεγάλη, ἀφάνταστη ἀνάπτυξη.
Ποιὸ οἱ ἀμέτρητες μηχανικὰς καὶ πρακτικὰς ἐφαρμογὰς τους εἶχαν κο-
ινὴ ἐπιδόραση στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξυπηρετήσαν με πολλοὺς τρό-
πους βιωτικὰς ἀνάγκες του, γι' αὐτὸ ἀποτύπωσαν τὴ σφραγίδα τους
ἐπὶ τὴν ψυχὴν μας καὶ ἔδωσαν τὴν ἰδιάζουσα μορφή του στὸν πολιτισμό μας.
Ἡ ἀνάπτυξή του κατάντησε τὸ πλεονέκτημα καὶ τὸ πλεονέκτημα πρῶτα στὶς ἡμέ-
ρες. Κ' ἡ μὴχανοποιΐα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ ἡ ἐκβίω-
σις τῶν Κρατῶν νομίζεται ἀπὸ τὰ πλεονέκτημα συγχρονισμένα τάχα

πνεύματα τὸ μεγάλο ἰδανικό, ποὺ πρέπει νὰ τραβᾷ τὸν τωρινὸ κόσμο.

Ἄν ἀνατρέξουμε στὰ βάρη τῆς ἱστορίας, θὰ βροῦμε τὸν ἄνθρωπο νὰ παλαίη γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς εὐτυχίας, ποὺ στὴν ἀρχὴ τὴ συγγείη μὲ τὴ βιωτικὴν ἄνεση καὶ τὴν ὕλικὴν εὐζωΐα. Ἡ ὑπαρξὴ μας πάνω στὴ γῆ, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν σοφῶν, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα πενήντα ἑκατομμυρίων αἰώνων. Σ' ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα αὐτό, ποὺ φέρνει τὸν ἄνθρωπο, ὁ ἄνθρωπος μὲς στὴ φύση δὲν ἔπαψε μήτε στιγμὴ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὸν ἐκπολιτισμὸ του, ποὺ τὸν νόμιζε πηγὴ τῆς εὐτυχίας του. Ἀπὸ τὴ λήθην ἐποχῇ ὡς τὴν τωρινὴ τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ προσπαθεῖ ἀκατάπαντα νὰ κυριαρχήσῃ πάνω στ' αἶθρια θηρία καὶ τὰ καταστροφικὰ στοιχεῖα τῆς φύσης. Μὲ τὴν προσπάθειά του πλουτίζει τὴν πείρα του κα' εὐρύνει ὁλοένα καὶ περισσότερον τοὺς πνευματικούς του ὁρίζοντες. Προάγει βαθμὴδ' ἐν τὴν τεχνικῇ, δημιουργεῖ σιγὰ-σιγὰ ἐπιστήμην, ἀνακαλύπτει νέες γῶρες κα' ἐφευρίσκει καινούργια ἐργαλεῖα καὶ μηχανήματα· καὶ μετὰ πολλὰς διακινήσεις τῆς παραγωγῆς του καταλήγει στὸ σημερινό, τὸ δυτικόν, πολιτισμὸν ποὺ προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸν καὶ δικαιολογεῖ τὸ Σοφοκλέα ποὺ λέει (Ἀντιγ. 332) πὺς «οὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει».

Ὁ πολιτισμὸς ὅμως αὐτὸς παρουσιάζει πάθησιν ὅς τὴν ἐξετάσουμε, γιὰ νὰ δοῦμε καὶ τὴν ὁλότητα ἐπίδρασίν της πάνω στὸν ἄνθρωπο. Ὁ πολιτισμὸς μας, μὲ τίς φυσικὰς, μηχανικὰς καὶ χημικὰς ἐφαρμογὰς κα' ἐκδηλώσεις του, εἶν' ἀλήθεια πὺς ἀναπτύσσει τὴν τεχνικὴν ἐπιδεξιωσύνην τοῦ ἀνθρώπου, ὁξύνει τὸ νοῦν του, μεγαλώνει τὴν εὐστροφίαν τῆς σκέψης του καὶ πολλαπλασιάζει τίς ἱκανότητές του γιὰ νέες ἐπινοήσεις, ἐφευρέσεις κα' ἀνακαλύψεις, καταδικάζει ὅμως τὴν ψυχικότητά του σ' ἀτροφίαν. Ὁ πολιτισμὸς μας αὐτὸς τοῦ διευκολύνει τὴν ὕλικὴν ζωὴν μὲ καταπληκτικὰ μηχανικὰ μέσα, ἀλλὰ τὸν καθιστᾷ ἰδιοτελεῖ κα' ἀπληστον κα' ἐγωπαθῆ. Ἐνῶ τοῦ ἀκονίζει ὁλοένα τὸ πνεῦμα, δὲ συντελεῖ καθόλου στὴν ἠθικὴν του συγκρότησιν. Ἐπομένως καθόλου δὲν κατορθώνει νὰ τὸν ὁδηγήσῃ στὸν ἀληθινὰ ἀνθρώπινον κα' ἀνθρωπιστικόν του δρόμον καὶ στὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ του προορισμοῦ σ' αὐτὴν τὴν ζωὴν.

Ἀφοῦ ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ποὺ γιὰ τὸ μεγαλεῖόν του κανχόμεστε κα' ὑπερηφανευόμεσθε, ἔχει αὐτὴν τὴν ἐπιζήμια ἐπίδρασιν στὸν ἄνθρωπον, ἀφοῦ δηλ. ἀπεργάζεται ὑπερτροφίαν στὸ ἓνα σκέλος, ἔτσι νὰ ποῦμε, τῆς ψυχῆς, τὸ διανοητικόν, κα' ἀτροφίαν στὸ ἄλλο, τὸ θυμαϊκὸ καὶ τὸ βουλητικὸ ἥτοι στὸ ἠθικόν, ἀφοῦ ἐπιφέρει αὐτὴ τὴν ἀσυμμετρίαν κα' ἀνισορροπίαν σ' ὅλο τὸ ψυχικόν μας εἶναι, κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ υποστηρίξῃ πὺς εἶναι σὲ θέσιν νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν δυνατὴν σ' αὐτὸ τὸ κόσμον εὐτυχίαν,—ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἀσθητικὸν τοῦ ἀνθρώπου πόθον ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ὑπαρξῆς του πάνω στὴ γῆ. Γι' αὐτὸ καὶ μεγάλες προσωπικότητες, ποὺ κατέχουν σημαντικὴν θέσιν στὰ γράμματα καὶ στὶς ἐπιστήμες, κηρύχτηκαν σοφοί.

δροὶ πολέμιοι τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας, ἐπειδὴ πιστεύουν ὅτι ἑξαιτίας του καὶ μόνο δημιουργήθηκε καὶ αὐξάνεται ὁλοένα ἡ ἀνθρώπινη ἐξά-
θλιωσις καὶ δυστυχία.

Ἔτσι, ὁ ἑακουστός Ἰνδὸς ποιητὴς καὶ φιλόσοφος Ρ. Ταγκόρ, ὅταν εἶχε ἐπισκεφτῇ τὴν Εὐρώπην πρὶν ἀπ' ὀλίγα χρόνια, τόλμησε νὰ καταδικάσῃ τὴν πολιτισμὸν τῆς με βαρεῖς φράσεις. Τόνισε πὼς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί, ἐνῶ καταγίνονται νὰ ἐπινοοῦν καὶ νὰ θέτουν σ' ἐφαρμογὴ ἀφάνταστες μηχανικὲς εὐκολίας τῆς ζωῆς, ὅμως χάνουν ὁλοένα τὴν ψυχὴν τους, ἀποξενώνονται ἀπὸ τὸν ἀπαραίτητο στὴν ἀνθρώπινον φύσιν ἐσωτερισμὸν, χάνουν τὴ ζωντανὴν ἀγάπην πρὸς τὸ συνάνθρωπόν τους καὶ κατανοοῦν διανοητικὰ αὐτόματα. Τὸν φοβάμαι, ἔλεγε, τὸ μηχανικὸν αὐτὸ πολιτισμὸν, μ' ὅλα τὰ θαυμάσια ἐπινοήματα ποὺ παρουσιάζει, γιατί δὲν καλλιερ-
γεῖ ἀρκετὰ τὴ συνείδησιν καὶ γιατί πιθανότατα θὰ προετοιμάσῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Νομίζω πὼς ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος τῆς Δύσης θὰ καταστραφῇ ἀπὸ τὰ ἴδια του χτυπήματα, ἂν δὲ συνέλθῃ καὶ δὲν ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμον, ποὺ τοῦ ὑπαγορεύει ἡ ἀληθινὴ του φύσις.

Ὁ Ἄγγλος συγγραφεὺς Οὐέλς, στὸ ἔργον τοῦ «Ἰερὸς τρόμος» γράφει : Μέσα στὸ σημερινὸν πολιτισμὸν, ὁ ἄνθρωπος, χάρις στὴν πρόοδον τῆς ἐπιστή-
μης, ἔχει γίνῃ ἓνα παντοδύναμον ζῷον, ποὺ πηδᾷ χιλιάδες μίλια, βλέπει μετὰ
ἀπὸ τοὺς τοίχους, βομβαρδίζει τὸ «ἄτομον» τῆς ὕλης, ἀναλύει τοὺς πλανῆτες. Κι' ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς συνανθρώπους του σὰν
τὸν πρωτόγονον ἄνθρωπον τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Πάσχει ἀπὸ ἀτελεῖ συμ-
μόρφωσιν πρὸς τὴν ἀνθρώπινον ιδιότητάς του. Τὶς τρομερὲς δυνάμεις, ποὺ
ἔχει συγκεντρώσει στὰ χέρια του, δὲν εἶναι ἀρκετὰ καλλιεργημένος, ὥστε νὰ
τις χρησιμοποιήσῃ γιὰ τὴν εὐτυχίαν του.

Κι' ὁ διάσημος χειρουργὸς καὶ βιολόγος Ἀλῆξ Καρρὲλ καταδικάζει ἀδί-
σταχτα τὸν πολιτισμὸν μας. Στὸ βιβλίον τοῦ «ὁ ἄγνωστος ἄνθρωπος» λέει πὼς
ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἐνδιαφέρεται ξεχωριστά, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ στὸν
ἄνθρωπον κάθε βιωτικὴν εὐκολίαν καὶ κάθε ὕλικὴν ἄνεσιν. Ἐχει ὅμως παρα-
μελήσει τὴ μελέτη τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας, ἔχει
ἐγκαταλείψει τὴν ἔρευναν τοῦ μυστηρίου τῆς ὑπαρξέως μας καὶ ἔχει περιφρονή-
σει τὰ προβλήματα, ποὺ βάζει μπροστά μας ἡ ζωὴ καὶ ἡ συνείδησις. Κι' ἀντὶ
μετὰ τὴν μηχανὴν νὰ ἐξασφαλίσῃ κάποια γενικὴ καλυτέρευσιν τῶν βιωτικῶν συν-
θηκῶν τοῦ λαοῦ, κατῳρόθωσε τὸ ἐναντίον.

Ἀλλὰ πῶς καὶ γιατί πῆρε τὸ δρόμον αὐτὸν ὁ πολιτισμὸς μας ; Τὴν
ἀπάντησιν καὶ τὴν ἐξήγησιν μᾶς τὴ δίνει ὁ ἴδιος σοφός. Ὁ τωρινὸς πολιτι-
σμὸς, λέει, εἶναι χιτισμένος πάνω σὲ μιὰ παραγνώρισιν τῆς ἀνθρώπινης φύ-
σεως καὶ τῶν βιολογικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεών της. Κι' ἡ ἐπιστήμη, ποὺ
τὸν τροφοδοτεῖ, στοὺς σκοποὺς της συχνὰ δὲν ἔχει ὑπ' ὄψιν της τὸν ἄν-
θρωπον, ποὺ κατάντησε ἔτσι νὰ γίνῃ τὸ θῦμά της. Τὸ κάθε τι ἀπὸ τοὺς ἐπι-

στήμονες έφευρέτες μας έπρεπε νά γίνεται μόνο για τήν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου. Μά αὐτοὶ ἀποβλέπουν μόνο στήν τελειοποίηση τῶν μηχανῶν καί σέ νέες έφευρέσεις, πού ἐλαττώνουν τή σωματική μας προσπάθεια κα' εὐκολύνουν τήν ἐργασία μας καί τή συγκοινωνία.

Ἄλλ' αὐτὸ γίνεται για τήν ἀληθινή μας ὠφέλεια πάντα; Ὁ πολιτισμός, πού ἀντὶ νά ἐξημερώνη καί νά ἐξυπνώνη καί νά κίνη πιδ εὐτυχισμένο τὸν ἄνθρωπο, ἐφευρίσκει κάθε μέρα καί νέα σατανικά μηχανήματα τῆς καταστροφῆς του, χωρίς ἄλλο θὰ γίνη τὸ βάραθρο, μέσα στὸ ὁποῖο θὰ κυλιστῇ για νά χαθῇ ἡ κοινωνία.

Προβάλλει ὅμως τὸ ἐρώτημα: Μπορεῖ κανεὶς νά καταδικάσῃ ἀπόλυτα καί σέ ὅλα του τὸ σημερινὸ πολιτισμό, ἀφοῦ στηρίζεται καί κατευθύνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, πού εἶναι τὸ θαυμασιὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπιμόνων καί συστηματικῶν πνευματικῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀνθρώπου, μέσα σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, μὲ τὸ σκοπὸ ν' ἀνυψωθῇ ἀπὸ τὴ ζωώδη κατάστασή του καί νά κυριαρχήσῃ στ' ἄνω του ζωικὸ κα' ὕλικ' κόσμῳ; Ὁχι βέβαια. Μπορεῖ ὅμως νά κατακρίνῃ τίς σφαλερὲς κατευθύνσεις καί παρεκτροπές του καί τίς συχνὰ ἀπάνθρωπες ἐπιδιώξεις του, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἔγινεν ἐπικίνδυνος στὸν ἑαυτὸ του. Αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἀφορμή, κατὰ τὸν Καρτέλ. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ δυτικῆς πολιτισμοῦ ἔχει χτιστῇ στήν τύχη, δηλ. ὅπως τᾶφερε ἡ φορὰ τῶν ἀνακαλύψεων κα' ἐφευρέσεων, ἡ φορὰ τῶν ὁρέξεων καί φιλοδοξιῶν τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς, ἡ φορὰ τῶν ἰδιοτροπιῶν τῶν ἐπιστημόνων μας, ἡ φορὰ τέλος τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ ἀνθρώπου. Δηλαδή ὁ πολιτισμός μας χτίστηκε χωρίς νά μελετηθῇ ἡ πραγματικὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καί χωρίς νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψει τὰ ἀνώτερα συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἐν ἑαυτῷ. Θὰ μπορούσε κανεὶς νά πῇ πὼς ὁ ἄνθρωπος μὲ τίς ἐπιδιώξεις τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ του γύρησε νά ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του· κα' ἔτσι κατάντησε νᾶναι ξένος μὲς στὸ θαυμασιὸ τεχνικὸ κόσμῳ μὲ τὸ ἐφευρετικὸ του μυαλό, μὲ τὴν ἀσύγκριτη δεξιότητά του καί μὲ τὴν ἐπίμονη φιλεργία του. Μὲ τὴν πρόοδο τῶν ὕλικῶν ἐπιστημῶν ὁ τωρινὸς ἄνθρωπος ἐσκότωσε τὸ Θεὸ μέσα του, ἀνοιξε ἕνα τρομερὸ κενὸν στὴ συνείδησή του, τὸ ὁποῖο μὲ τίποτα δὲ μπορεῖ νά τὸ ἀναπληρώσῃ, γιατί κοντὰ στ' ἄλλα ἔχασε τὴν πίστη τῶν πατέρων του, ἔπαψε νᾶναι θρησκευτικὴ πρῶσις, ἀπεμπόλησε τὴν ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπό του καί στερεώθηκε τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, πού πλημμύριζε παλαιότερα τίς καρδιές. Θὰ μπορούσε κανεὶς νά ὑποθέσῃ πὼς ὅλες οἱ διανοητικὲς ἐπιτυχίες τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἔκαναν λιγώτερο αἰσιόδοξο καί περισσύτερο δυστυχισμένο.

Μποροῦμε ὅμως, ὅπως ὑποστηρίζουν πολλοὶ ἀστόχαστα, νά σταματήσουμε τὴν πρόοδο τῶν φυσικο-χημικῶν ἐπιστημῶν καί τὴ συνέχισιν τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, πού διαμορφώνεται ἀπ' αὐτές; Ὁχι βέβαια. Μιὰ τέτοια

προσπάθεια θὰ καταντούσε ἀληθινὴ ματαιοπονία. Ὅτι κανένα μπόδιο δὲ γνωρίζει ἡ πνευματικὴ μας ὁρμὴ πρὸς τὴν ἔρευνα, τὴν ἀναζήτησιν, τὴ μάθησιν. Ἡ εὐρεση τῆς ἀλήθειας μὲ τὴ βοήθεια τῆς παρατήρησης, τῆς μελέτης, τοῦ πειραματισμοῦ εἶναι μὲς στὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνησυχία κ' ἡ λαχάρια τοῦ «εἰδέναι» εἶναι ὁ κλῆρὸς του. Ἡ ἐπιστήμη δὲ θὰ πάψῃ νὰ προάγεται ἀδιάκοπα καὶ νέες θαυμάσιες πνευματικὲς κατακτήσεις θὰ εξαγγέλλωνται κάθε τόσο στοὺς μελλοντικοὺς αἰῶνες. Ἀλλὰ τότε τί μπορεῖ νὰ περισώσει τὴν κατάστασιν καὶ προλάβῃ τὴν καταστροφὴ; Πιστεύω πὼς οἱ μεγάλοι κίνδυνοι, ποὺ ἀπειλοῦν τὴν πολιτισμένην ἀνθρωπότητα, θὰ ἐλατώνωνται ὁλοένα, ἂν παράλληλα πρὸς τὸ μηχανικὸ πολιτισμὸ τῆς ἐποχῆς μας, ἀρχίσῃ νὰ καλλιεργῆται ἐντατικά σὰν ἀντίρροπο καὶ σὰ συμπλήρωμά του ἕνας ψυχικὸς πολιτισμὸς, ποὺ θὰ φέρῃ τὴν ἰσορροπία στὴν παραστρατισμένη καὶ παραπαίουσα ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ τοῦ χαρίσῃ τὴ δυνατὴ σ' αὐτὸ τὸν κόσμον εὐτυχία. Γιὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ δημιουργιέται ὁ πολιτισμὸς αὐτός, πρέπει ν' ἀρχίσῃ νὰ παύσῃ ἡ ψυχικὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου δυστυχῶς μόνον ἡ διανοήσῃ πέτυχε τὴν πλείριαν ἀνθρῶπότητῃς μὲ τὴ μονόπλευρὴ ἀγωγή ποὺ παίρνει ἀπὸ τὸ σπῆν, τὸ σχολεῖο καὶ τὴν κοινωνία. Ἡ ἠθικὴ του κατάρτιση δὲν ἀξιώθηκε ἀνάλογης προσοχῆς τῶν γονιῶν καὶ δασκάλων του. Ἀτροφικὴ παρουσιάζεται τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου ἡ ψυχικὴ (καὶ στὸν ὄρο ψυχικότης δίδω εἰδικὴ καὶ πλατεῖα σημασία κ' ἐννοῶ μ' αὐτὴν ὅλες τῖς ἄλλες ἰδιότητες, ποὺ ἔχει ἡ ψυχὴ μας ἐξὸν ἀπὸ τὸ διανοεῖσθαι, καλλιεργημένες ὅμως σὲ τέτοιον βαθμὸ, ποὺ νὰ παρουσιάζουν τὸν ἀνθρώπον σὰ μόριον τῆς θείας Οὐσίας κατὰ τὴν Πλατωνικὴν ἀντίληψιν). Γνωστὸ πὼς ὅλοι οἱ μεγάλοι μύστες καὶ φιλόσοφοι, ὅλοι οἱ μαρτυρεῖς τῆς θρησκείας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, ὅλοι οἱ πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας κ' οἱ ἀκόλουθοι τῆς αὐτοθυσίας εἶχαν πλούσια ψυχικότητα. Πέρασαν τὴν ἀνώτερον ζωὴν τοὺς ἐναρμονισμένην μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πράξιν μιᾶς σταθερῆς ἠθικῆς, ποὺ στηρίζεται στὴν ἀρετὴν, τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴ θυσία. Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ καθενὸς περιλάβαινε τὴν ὑπεροχὴν κ' ἐπιβολὴν τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης.

Τὴν καλλιέργειαν τῆς ψυχικότητος τοῦ σημερινοῦ καὶ τοῦ αὐριανοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴ δημιουργίαν θαλεροῦ ψυχικοῦ πολιτισμοῦ μᾶς τὴν ἐπιβάλλει ἀπόλυτα ἡ ἀνάγκη νὰ ἐξουδετερώσουμε ἢ καὶ νὰ ἐλαττώσουμε σημαντικὰ τῖς βλάβες καὶ καταστροφὰς τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ μᾶς τὴν ὑπαγορεύει καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας κ' ὁ αὐτοσεβασμὸς. Ὅτι ἂν ἡ διανόησις μας εἶναι διανόησις τοῦ 20οῦ αἰῶνα, δηλ. συγχρονισμένη, ἡ ἠθικὴ μας θυμίζει δυστυχῶς τὴν ταπεινὴν βαθμίδα τῆς βαρβαρότητας, ποὺ βρισκόταν ὁ ἀνθρώπος πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια, τότε ποὺ δίκαιον νόμιζεν τὴ κτηνώδη δύναμιν κ' εἶχε μέσον ἐπιβολῆς τὴ σκατὰ βία. Ἀπαυτύσσοντας ἐκείνους τῖς ψυχικὰς μας ἰδιότητες, ποὺ ἔμειναν ἀτροφικαί,

θάπαλλαγούμε από την κρίση του τωρινού ήθικου κ' οικονομικού άδιεξόδου. Θά πάψουμε νάμαστε τὰ ενεργούμενα τῆς ἐπιστημονικῆς υπερλογίκευσης, ἀδελφωμένης μὲ τὴν κοινωνικὴν ἀκαταστασία. Θά διακηρύξουμε πὼς νοιώθουμε πραγματικὰ τὴ μεγάλην ἀξία τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ποῦ ὅσο δὲν πρέπει νὰ σπαταλιέται γιὰ μάταιες κ' ἐγωϊστικὲς ἐπιδιώξεις τόσο, θά πρέπει νάσωτεῦνται γιὰ τὴν εὐδαιμονία τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Θά προστατεύσουμε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Θά δημιουργήσουμε ἀνώτερες μορφὲς ἀνθρώπινης ζωῆς. Θά δικαιώσουμε τὴν ὑπαρξὴ μας μπροστὰ στὸν ἀνώτερο προορισμό της. Θά δεῖξουμε πὼς εἶναι δυνατό νὰ ὑπάρχουν ἀκόμη στὸν κόσμο μεγάλες ἀνθρώπινες καρδιὲς κι' ἀρκετὲς ἠθικὲς δυνάμεις, ποὺ μποροῦν νὰ ενεργοῦν οἰκουμενικὰ καὶ νὰ στέκουν ψηλότερα ἀπὸ τὶς σύγχρονες ἀθλιότητες τῶν ἀπλησιῶν καὶ τῶν συρράξεων. Κι' ἔτσι θά πλατύνουμε μέσα μας τὴν ιδέα τοῦ ἀ ν θ ρ ὠ π ο ὺ σ τὰ π λ ε ρ ὗ ρ ω ρ α, στὰ πύλντά της σύνορα, στήνοντας τὴ μορφὴ τοῦ στο πραγματικὸ της βάθος σὰν ἓνα ἔκπαγλο ἄγαλμα. Καὶ λυτρωμένοι ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ταπεινωτικοῦ ὕλισμου θά τείνουμε διαρκῶς καὶ ὁλοένα πρὸς τὴ θ έ ω σ η.

Θά χρειασθῇ νὰ γίνῃ ἓνας ἐπίμονος καὶ μακροχρόνιος ἀγώνας, γιὰ νὰ ξανακερδίσουμε τὸν ἑαυτό μας, τὴν ψυχὴ μας. Ἡ ἀνθρωπότητα θά περάσῃ μιὰν ἡρωϊκὴν ἐποχὴ, γιὰ νὰ κατορθώσῃ μὲ τὸν ἡ θ ι κ ὸ ν έ θ ι σ μ ὸ ν νὰ κἀνῃ μέσα της δυνατὴ σὰν ἔνστιχτο τὴ θυσία τοῦ ατόμου γιὰ τὸ σύνολο καὶ τὴν ἀνθρώπινη συνδιαλλαγὴ καὶ συναδέλφωση. Ἡ σημερινὴ κ ρ ί σ ι ς εἶναι κ ρ ί σ ι ς ἠθικὴ περισσότερο παρὰ οικονομικὴ' κι' ἡ θεραπεία της δὲ θά μᾶς ἔρθῃ ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ θά ἀπορρεύσῃ ἀπὸ μέσα μας. Ἡ ἐπικράτηση τοῦ ψυχικοῦ πολιτισμοῦ θά ἔξῃ σὰν ἐπακόλουθο καὶ τὴν ὕλικὴ ἢ οικονομικὴ ταχτοποίηση τοῦ κόσμου.

Στὴ μεγάλην ἐξόρμηση γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ψυχικότητος τοῦ τωρινοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴ δημιουργίᾳ τοῦ ψυχικοῦ πολιτισμοῦ μπορεῖ νὰ πρωτοστατήσῃ ἡ Ἑλλάδα μας. Ἀπὸ τὴν ἱστορικώτερη χώρα τοῦ κόσμου, τὴν πατρίδα τῶν ιδεῶν καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, εἶναι πρέπον νάρχισῃ ἡ νέα σταυροφορία γιὰ τὴν ἐπιτυχίᾳ τῆς νίκης τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ της. Φυσικὸ νάνετείλῃ πάλι ex oriente lux. Ἡ φωτόλουστη κι' ἀποπνευματωμένη πατρίδα μας ἔλαβεν ὅλες τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς πρωτοβουλίες μέσα στοὺς αἰῶνας κ' ἔδωκε τὰ συνθήματα γιὰ ὅλους τοὺς εὐγενικοὺς ἀγῶνες τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λαῶν. Αὐτὴ ἀνοίξε καινούριους δρόμους στὴν πνευματικὴν ἔρευνα καὶ στὸν τρόπο τῆς κατάρτησης τῆς ζωῆς. Αὐτὴ δημιούργησεν ὅχι ἓνα, ἀλλὰ πολλοὺς πολιτισμούς. Γι' αὐτὸ κ' ἡ ὑπόθεση τῆς ἀνθρώπινης ἀποκατάστασης δὲν εἶναι κάτι ἀνώτερο ἀπὸ τὶς δυνάμεις της. Ἡ τρισχιλιόχρονη ἱστορία της μᾶς ἐγγυᾶται προκαταβολικὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχία, ποὺ θάξῃ τὸ νέο μεγάλο κήρυγμά της.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΙΤΑΛΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

‘Ο ‘Ιταλὸς συγγραφέας Φραγκίσκος Κουζάνης πού ἀπὸ τὴν μνημειώδη ‘Ιστορία του γιὰ τὸ Μιλάνο, πῆρε λαμπρὴ θέση ἀνάμεσα στοὺς ἱστορικοὺς τῆς χώρας του, ἀξίζει νὰ μνημονευθεῖ ἰδιαίτερα ἀπὸ μᾶς τοὺς ‘Ελληνες γιὰ τὴ στοργή, μὲ τὴν ὁποίαν ἔγραψε γιὰ τὴν ‘Ελλάδα, γιὰ τὴ μόλις τότε δημιουργούμενη νεοελληνικὴ φιλολογία, καὶ γενικὰ γιὰ κάθε πρόοδο τῆς νεοσύστατης τότε χώρας μας. ‘Απ’ τὸ ταξίδι του στὴν ‘Ελλάδα (1846) ξεδιαλέμε τὰ χαρακτηριστικώτερα μέρη ἀπὸ τὶς ἐντυπώσεις του γιὰ τὴν Πάτρα. ‘Ο Κουζάνης γεννήθηκε στὰ 1802 καὶ πέθανε στὰ 1879.

* *

‘Ο Κουζάνης πρῶτα μιλεῖ γιὰ τὴν Πάτρα τῆς ἀρχαίας ‘Ελλάδας. ‘Αναφέρει τὸν Πausανία γιὰ νὰ τὴν ἐξιστορίσει ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους, τότες πού τὸ ὠδεῖο τῆς ξεπερνοῦσε σὲ μεγαλοπρέπεια κάθε ἄλλο ὅμοιό του στὴν ‘Ελλάδα, ἔχτις ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ ‘Ηρώδου τοῦ ‘Αττικοῦ. ‘Ο Κουζάνης περνᾷ κατόπιν στὸν τελευταῖο καιρὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν διαφόρων ‘Ελληνικῶν δημοκρατιῶν, πού ἡ Πάτρα κατεστράφηκεν ὁλόκληρη, καὶ πού ὁ Αὔγουστος ἀπὸ συμπάθεια στὸ μέρος πού κέρδισε τὴ μάχη πού τοῦ ἔξασφάλισε τὴν κυριαρχία τοῦ κόσμου, τὴν ἀνοικοδόμησε καὶ τὴν μεγάλωσε.

«Κοντὰ στὴν παραλία φαίνονται λίγα ἐρείπια ἐνὸς ναοῦ πού οἱ ἀρχαιολόγοι λένε πὼς ἦταν ἀφιερωμένος στὴν ‘Αθηνᾶ, ἢ στὴ Δήμητρα. Τώρα ἔγινε ἐκκλησία ‘Ελληνική. Δὼ καὶ λίγα χρόνια ἀνακάλυσαν ἓνα ὑπόγειο διάδρομο πού ἀπ’ τὸ ναὸ βγαίνει σὲ μιὰ πηγὴ, ὅπου ὑπῆρχε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἓνα μαντεῖο. Τώρα οἱ ὠραῖες Πατρινές, κρατώντας τὶς στάμνες στὸ κεφάλι, ἔρχονται στὴ βρύση γιὰ νὰ πάρουν νερὸ καὶ κουβεντιάζουν χαριτωμένα σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαιότατη ἀνατολικὴ συνήθεια πού συχνὰ ἀναφέρει ἡ Βίβλος καὶ ὁ ‘Ομηρος. Τὸ φρούριο πού εἶναι ἀπάνω ἀπὸ τὴν πόλι, εἶναι μισογκρεμισμένο. Πρῶτο αὐτὸ χτύπησαν οἱ ‘Ελληνες πού ἔτρεξαν πλῆθος ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ Μωριά στὸ κάλεσμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ, σὰν ὑψωσε τὴ σημαία τοῦ σταυροῦ στὰ ἐρείπια τῶν Καλαβρυτῶν τὸ Μάρτη τοῦ 1821.

Οἱ Τοῦρκοι ἔκαμαν καταστροφὴ στὸ ἐνθουσιώδες μᾶταιο, ἀσυγκρότητο πλῆθος τῶν ‘Ελλήνων. Στὰ 1832 τὸ φρούριο τὸ κατέλαβεν ὁ Τζαβέλας, δαδὸς τοῦ Καποδίστρια. Παρὰ λίγο νὰ τὸ βομβαρδίσουν οἱ Γάλλοι πού ἦρθαν στὴν ‘Ελλάδα γιὰ νὰ διώξουν τὸν ‘Ιμβραήμ. Τώρα ἡ Πάτρα ἀναγεννήθηκε σὲ μιὰ νέα ζωὴ καὶ μεγαλώνει γρήγορα. ‘Επάνω στὸ σχέδιο τῆς Κυβέρνησης χαράχτηκαν κανονικοὶ δρόμοι. Τὶς ἀχυρόνιες καλύβες ἀντικατέστησαν μεγάρα. Ὑπάρχουν πολλὲς κομπῆς κατοικίες, πρὸ πάντων τῶν προξένων καὶ τῶν ἐμπόρων. ‘Επειτα δημόσια κτίρια, ξενοδοχεῖα, μαγαζιά, καὶ μιὰ λέσχη κάνουν τὴν Πάτρα νὰ φαίνεται εὐρωπαϊκὴ πόλις. ‘Η γεωγραφικὴ τῆς θέσης

εἶναι ἑξαιρετικά εὐνοϊκὴ γιὰ τὸ ἐμπόριο. Ἔχει στὴν περιοχὴ τῆς 112 χωρὶς
Τὰ βαπόρια διαφόρων χωρῶν στέκουν στὸ λιμάνι τῆς. "Οἱ" αὐτὰ θὰ κάμω
τὴν Πάτρα, μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες παρὰ τὴν πόλιν τοῦ νέου βασιλείου

Καθὼς περιφερόμενοι στοὺς δρόμους τῆς, ἐνοιῶθα πὼς βρισκόμασθε
στὴν Ἑλλάδα, γιὰτὶ οἱ φυσιογνομίαι, τὸ ντύσιμο, ἡ γλῶσσα, ὅλα τέλ
πάντων, ἔχουν τὴν ἐθνικὴν σφραγίδα, ἐνῶ τὰ Ἑφράνησα, ἀπ' ὅπου ἐρχ
μουν, θυμίζουσιν σὲ κάθε βῆμα τὴν Ἰταλίαν, ἂν καὶ εἶναι Ἑλληνικά.

Μιὰ ἡμέρα εἶναι πάρα πολὺ ἀρκετὴ γιὰ νὰ δεῖς τὴν Πάτρα. Ἐ
ἀποφασίσαιμε τὸ ἴδιο βράδυ νὰ ἐπιβιβάστωμε στὸν κόλπο γιὰ νὰ πάμε στ
Πελοπόννησο ἀπὸ τὸν Ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου.»

Ἀξίζει τὸ κόπο νὰ δώσουμε τὴν περιγραφὴ τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Κουζ
νη ποὺ εἶναι ποιητικώτατη.

«Ἀπειρα τρεχαντήρια διασχίζουν ἀδιάκοπα τὸν κόλπο, καὶ πηγαίν
ἐρχονται ἀπὸ τὴν Πάτρα στὰ διάφορα λιμάνια τοῦ Μωριά καὶ τῆς Ρούμελης.
Τὰ συμφωνήσαμε μ' ἓνα καραβοκύρη καὶ πρὸς τὴ δύση σηκώσαμε πανιά.

Τὸ στενωτάτο στόμα τοῦ κόλπου προστατεύουν τὰ δυὸ κάστρα τοῦ Μω
ριά, ἔργα τῶν Ἑνετῶν. Ἦταν τὸ καθένα ἐφοδιασμένο μὲ 48 κανόνια. Ἐ
κρατοῦσαν κλειστὸ τὸ πέρασμα στοὺς ἐχθρούς. Ἀπάνω στὸ ἀριστερὸ φρούρον
εἶναι ἡ Ναὺπακτος" ἀπ' ὅπου καὶ νὰ πέρασεν ἡ Δημοκρατία, καὶ κυβερνήτης
ἄφησε μεγαλειώδη λείψανα τῆς κατοχῆς τῆς.

... : ...

Ἦταν μιὰ θαυμάσια εἰκόνα γεμάτη ποιητικὴς ἀναμνήσεις. Ἡ θάλασσα
ἀπέραντη καὶ λαμπρὴ σὰν καθρέφτης, ἀντανάκλουσε τὸ λαμπύρισμα τῶν
ἀστρῶν ἀνάμεικτον ἀπὸ τὸν διαυγέστατον ἑλληνικὸν αἴρα. Ἀριστερὰ τὸ φεγγάρι
ποὺ σηκώνεται ἀπάνω ἀπὸ τὸν Παρνασσό, φώτιζε τὰ Σάλανα, ὅπου εἶναι
τὰ ἑρείπια τοῦ ναοῦ τῶν Δελφῶν. Ἡ σειρὰ τῶν βουνῶν ἐκτείνεται μὲ ὁρα
τατες καμπύλες ἀπὸ τὸ θρυλικὸ αὐτὸ βουνὸ μέχρι τὸν ἐπίσης περίφημον Ἑ
κῶνα. Δεξιὰ ἡ χαμηλὴ παραλία τοῦ Μωριά φαίνεται ἀπὸ μακριὰ πὼς ἔχει
τιόταν μέσ' ἀπὸ τὴ θάλασσα, ποὺ ἀπλωνόταν μπροστά μας, ἂν καὶ ἀπείρως
πολὺ γιὰ νὰ δοῦμε τὴν παραλία τοῦ Ἰσθμοῦ».

Ὁ Κουζάνης ξαναπῆγε στὴν Πάτρα γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μ
διηγείται λοιπόν, πῶς, ἀφοῦ ἔφτασε στὸ Λουτράκι, περιέμενε κανένα τρεχ
τήρι (*) ποῦ, φεύγοντας ἀπὸ τὴν Κόρινθο, θὰ τὸν περνοῦσε στὴν Πάτρα.
Σημειώνει κατόπιν ἰδιαίτερα τὴν λιτότητα τῶν Ἑλλήνων συνταξιδιωτῶν καὶ
καμιὰ εἰκονομαχίαν Ἑλληνίδες μὲ τὰ παιδιὰ τους, ποὺ ἦταν στιβαγμένες

(*) Τόσον ἡ λέξις τρεχαντήρι ὅσο καὶ καραβοκύρης ἀπὸ τὴν
στὸ ἰταλικὸν κείμενον. Τὸ βιβλίον τοῦ Κουζάνη εἶναι γεμάτον ἑλληνικὰς λέξεις, γιὰ
συγγραφέας γνώριζε λαμπρὰ τὴν ἑλληνικὴν.

γέφυρα, κι' εἶχαν μόνο μιὰ νταμιτζάνα νερό κι' ἓνα σωρὸ κρεμμύδια καὶ λίγες ἑλιές. Τὸ ταξίδι του αὐτὸ διάρκεσε πέντε μερόνυχτα, ἐνῶ μὲ καλὸ καιρὸ ἤθελε μόνο δέκα ὥρες. Καὶ διηγεῖται ἀκόμη πῶς ἔκαμε τὸν γιατρὸ σ' ἓνα ἄνθρωπο ποὺ τὸν εἶχαν τσιμπήσει οἱ ἀκρίδες ποὺ ὑπάρχουν ἄφθονες στὶς ἔξοχες τῆς περιφέρειας. Ὁ Κουζάνης ἀπὸ τὴν Πάτρα ἔφυγεν ἀμέσως μὲ καΐκι γιὰ τὴ Ζάκυνθο, γιὰ νὰ μὴ περιμένει ἐκεῖ γιὰ δυὸ βδομάδες τὸ Αὐστριακὸ Λόυδ, ποὺ εἶχε χάσει λόγῳ τῆς κακοκαιρίας.

MARIETTA EPTANΗΣΙΑ

Ο ΔΙΑΒΑΤΗΣ (W. MÜLLER)

Γυρίζω ἀπ' τὰ ψηλὰ βουνά,
ἀχνίζει ὁ λόγγος, τὰ νερά
βουτίζουν μὲ μανία.

Πονῶ μὰ πάντα προχωρῶ,
πάντα στενάζοντας ρωτῶ
ποῦ νᾶν' ἢ εὐτυχία.

Θωρῶ τὸν ἥλιο σκοτεινὸ
καὶ μαραμένο τὸν ἀνθό,
ἄχαρη τῇ ζωῇ μου.

Ὅτι κι' ἂν λέν, κούφιος ἀχός,
ὅπου κι' ἂν πάω, σὰν ὀχτρός
καὶ ξένος, τρισαλλοὶ μου.

᾽Ω, ποῦσαι, ὄνειρεμένη γῆ;
Ποῦ θὰ σέ βρῶ, ἐκεῖν' ἢ αὐγῇ,
δὲν ἔχει ξημερώσει.

Ἐλπιδοπράσινη, μακριὰ
σὰν μέσ' σόνειρου καταχνιὰ
μονάχα, σέχω νοιώσει.

Ὀλάνθιστα ρόδα. Χαρὰ
καὶ φῶς παντοῦ. Νεκροῦ καρδιά
ἐκεῖ θὰ ξαναζοῦσε.

ἐκεῖ κι' οἱ φίλοι μου γυρνοῦν,
ἐκεῖ τῇ γλῶσσά μου μιλοῦν.

᾽Ω θεία χώρα, ποῦσαι;

Πονῶ μὰ πάντα προχωρῶ,
πάντα στενάζοντας ρωτῶ,
ποῦ νᾶν' ἢ γῆ τόνειρου.

Μ' ἀπάντηση ἔρχεται σκληρή:

—Ὅπου δὲν εἶσαι σὺ εἶν' αὐτή—

ἀπ' τὰ βαθεῖα τ' ἀπείρου.

Μετάφρ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΗ

ΕΓΓΡΑΦΑ, ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Παμφίλτατοι ἄκροι καὶ σταθεροὶ παντοῖνοι πιστοὶ φίλοι πρόεδροι τῆς ἱερᾶς
Φυλῆς φιλικῶς χαιρετῶ μετὰ τὸ παρὸν φιλικὸν Σας φανερώσω, ὅτι μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ
ὑψίστου Θεοῦ ἤλθα σελαμιτὲ ἐδῶ εἰς πᾶν μετὰ τὸ καὶ τοῦ γιάννη τρόνου καὶ διὰ
τοῦτο Σας τὸ γράφω ὅπου νὰ μὴν ἔχετε καμμίαν ἐγνοίαν διὰ νὰ λάβῃ καὶ ὁ κυραβο-
κύρις τὸ δίκαιον ναυλὸν τοῦ καὶ μὴν ἔχοντος ἄλλο ξαναχαιρετῶντας Σας μετὰ τέλος
ἀγαθόν.

1801 Σεπτεμβρίου 7. πᾶντα.

ἡγαπημένους Σας διὰ πάντα χουζαλέτ τζαουσίης.

(πρὸς τοὺς πιστοτάτους ἄκρους καὶ σταθεροὺς φίλους προέδρους τῆς ἱερᾶς
Φυλῆς.)

* *

Λίαν ἀγαπητοί, πιστοτάτοι καὶ καθαροὶ φίλοι καὶ γείτονες πρόεδροι τῆς ἱερᾶς
Φυλῆς κύρ βασιλεὺς Μακρῆ, κύρ ἀντώνιος μαρτινέγκε καὶ κύρ στέλιε στραβοπόδη,
φιλικῶς σὰς ἀκριβοχαιρετῶ. μετὰ τὸ παρὸν μου φιλικὸν εἶμαι διὰ νὰ χαιρετήσω διὰ
τὴν καλὴν σας ὑγίαν καὶ δεύτερον νὰ σὰς φανερώσω, πῶς ἐπειδὴ καὶ ἐμελετήθη ἐρ-
χομὸς τῶν φιλικῶν ἐγκλέζικων στρατευμάτων εἰς τὰ μέρη τοῦ μορέως, διὰ τοῦτο κατὰ
τὰς βασιλικὰς προσταγὰς, ἐφροντίσαμεν διὰ τὰ χρειάζομενα διὰ τὴν ζωοτροφίαν τους
καὶ ἀπὸ μορέαν καὶ ἀπὸ ρούμελην, λοιπὸν ἐπειδὴ ἀρέσκονται ἀκόμη ἀπὸ αὐτὰ τὰ
χειβανέτια εἰς τὰ μέρη τῆς ρούμελης εἰς μοχωῶρι, καὶ ἱερώμεν πῶς ὁ τόπος σας
ἔχει χρειάν ἀπὸ κρέατα, γράφομεν τώρα ὅπου νὰ στείλετε τοὺς μακελάριδες νὰ πηγαί-
νουν εἰς τὸ μοχωῶρι καὶ περιλάβουν τὰ γελᾶδια ὅπου εὐρίσκονται ἐκεῖ, καὶ ἂν θέ-
λουν, ἂς πάρουν καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς τράγους ὅπου ἔχουν ἀγορασμένα διὰ τὴν
ῥηθείσαν αἰτίαν. αὕτη ἡ αἰτήσις μας μετὰ τὸ νὰ ἦναι εὐλογοφανής, δὲν ἀμφιβάλλομεν
ὅτι θέλει τελειώσει δίχως ἀργίαν καὶ τὸ ὀλιγοῦρότερον νὰ προφθάσουν εἰς μοχωῶρι
οἱ μακελάριδες τοῦ τόπου σας διὰ νὰ περιλάβουν τὰ ἄνωθεν γελᾶδια, καὶ τὰ λοιπὰ ἂν
θέλουν μετὰ τὸ παζάρι τους πληρώνωστές τα εἰς ἐκείνους ὅπου τοὺς τὰ παραδώσῃ. καὶ
διὰ ὅτι ἀποφασίσετε νὰ ἔχωμεν φιλικὸν σας ἀποκριτικόν, γράφοντές μας καὶ εἰς τὸ
ἔξῃς μετὰ ὅλον τὸ θάρρος τῆς καθαρᾶς φιλίας καὶ καλῆς γειτονοσύνης δια καθε-
τοῦσαν ὑπόθεσιν, ὄντες βέβαιοι πῶς λαμβάνει τὸ ποθοῦμενον τέλος, ταῦτα καὶ σὰς
ἐπευχόμεθα παρὰ Θεοῦ τέλος ἀγαθόν: 1801 δεκεμβρίου. ἀχμέτ ἀγάς βοϊβόντας πᾶντα
αὐτάδελφος τοῦ σουλτάν βαλῆ δὲ κεχαγιάρι. (Τ.Σ.).

(Πρὸς τοὺς λίαν φιλάτους γείτονες καὶ καθαροὺς φίλους προέδρους ἱερᾶς
Φυλῆς, κύρ Βασίλειον Μακρῆν, κύρ Ἀντώνιον Μαρτινέγκον καὶ κύρ στέλιον στραβοπό-
δην, φιλικῶς. εἰς ἱερὴν Φυλὴν.)

* *

Παμφίλτατε, ἄκρε καὶ καθαροὶ παντοῖνι μας φίλε Πρύτανη τῆς νήσου ἱερᾶς
Φυλῆς. τὴν εὐγένειάν σας φιλικῶς ἀκριβοχαιρετῶ, ἐρωτῶ διὰ τὴν καλὴν σου ὑγίαν
μετὰ τοὺς φιλικοὺς χαιρετισμούς, σὰς φανερώνομεν, ὅτι ὁ παρὼν βασιλικὸς ραγιάς
ἀπὸ τὸν κατὰ τῆς Κορίνθου ἐρχεται εἰς τὰ αὐτῶν διὰ τὰ κλεμμένα ἄσπρα ἀπὸ με-
ρικοὺς ἱερᾶς Φυλῆς, κατὰ τὸ περετῆστον ὅπου ἔχει εἰς χεῖράς του, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου θέλενε
πληροφρονηθῆ λεπτομερῶς αὐτὴν τὴν διαφοράν. λοιπὸν σὰς ἔχομεν ριτῆζαν ὅπου διὰ
τὴν καλὴν γειτονοσύνην καὶ διὰ τὴν μεταξὺ μας καθαράν φιλίαν νὰ φροντίσετε
ὅπου νὰ λάβῃ τὸ δίκαιον τοῦ παρὼν βασιλικὸς ραγιάς καὶ νὰ τοῦ τὰ ἀλιβεργήσετε
ἀπὸ τοὺς ἱερᾶς Φυλῆς ἐκείνους ὅπου τοῦ ἐκλεψαν τὰ ἄσπρα μετὰ ὅτι, τρόπον ἡμωρῶστές
μεταχειριζόμενοι τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας ἀκόμη, ὅπου ἀφ' οὗ πληρώσουν τὰ ἄσπρα

αὐτὰ οἱ κλέπται διὰ κοινὸν παράδειγμα καὶ διὰ σωφρονισμόν, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθοῦν πλέον τέτοια ἄδικα, ἄτοπα καὶ παράνομα κακὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, καθὼς καὶ ἐδῶ νὰ λάμπῃ τὸ ἐμνιγέτι καὶ τὸ ραχάτι ὁλωνῶν κοινῶς, νὰ δοξάζουν καὶ νὰ εὐχαριστοῦν ὅλοι τὸν ὑψιστον θεόν. αὐτὸ ἄκρε μας καὶ καθορὲ φίλε εἶναι εἰς τὸ χέρι σας καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλετε κάμει τὴν πρέπουσαν διόρθωσιν, ὅπου νὰ εὐρῇ τὸ δίκαιον τὸν τόπον του καὶ νὰ γυρίσῃ εὐχαριστημένος ὁ παρὼν βασιλικὸς ῥαγῆς διὰ χατῆρι μας, διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἡμεῖς εἰμεθα ἔτοιμοι εἰς κάθε σας εὐλογοφανῇ αἰτησιν, διὰ κάθε ὑπόθεσιν σας ὅπου τύχῃ εἰς ἐτοῦτα τὰ μέρη, χωρὶς κανένα κουροῦσι. ταῦτα καὶ τέλος σας νὰ εἶναι παρὰ τοῦ ὑψιστου θεοῦ ἀγαθόν.

1802 ὁκτωβρίου 14. παλαιαὶ Πάτραι.

[ὑπογραφή τουρκιστὶ καὶ σφραγίς].

* *

εὐγενέστατε, εἰλικρινῇ καὶ ἀγαπητῇ μας ἄκρε καὶ καθαρῇ φίλε πρύτανι τῆς ζακύνθου, Σιὸρ στάμο, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαιρετῶ, ἐρωτῶ διὰ τὴν φιλικὴν σου ὑγείαν. ἐγὼ ἀνηψὸς τοῦ καπετὰν μπέϊ ὁ ἀχμετ ἀγᾶς, μετὰ τοὺς φιλικούς μου χαιρετισμούς δὲν λείπω νὰ σοῦ φανερώσω, ὅτι μὲ τὸ νὰ στέλω τὸν ἄνθρωπόν μας γεωργάκιν εἰς τὰ αὐτόθι διὰ νὰ πάγῃ εἰς κορυφούς μὲ ἀναγκαῖα γράμματα βασιλείου σας καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀναγκαῖα μέρη, διὰ τοῦτο φιλικῶς σοῦ γράφω, ὅπου ἐρχόμενος τὴν ἴδιαν ὥραν χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ νὰ τὸν βάλῃς εἰς ἓνα καΐκι ὅπου νὰ πᾶῃ τὸ ὀγγηγορότερον σίγουρος καὶ προσμένω φιλικὸν σου ἀποκριτικὸν διὰ τὸ κατενυδιὸν του δηλωτικὸν καὶ περὶ τῆς φιλικῆς μου ὑγείας σου. ταῦτα καὶ μένω. 1802 νοεμβρίου 4. πάτρα.

(Γ. Σ.)

Εὐγενέστατε, εἰλικρινῇ καὶ ἡγαπημένε μου ἄκρε καὶ σταθερῇ φίλε πρύτανι τῆς ζακύνθου, σιὸρ Στάμο, φιλικῶς σᾶς ἀκριβοχαιρετῶ, ἐρωτῶ διὰ τὸ φιλικὸν μας ὑγείαν, ἐγὼ ἀνιψὸς τοῦ εἰπετεῖ Μπέι ὁ ἀχμεταγᾶς. Μὲ τοὺς φιλικούς μου χαιρετισμούς δὲν λείπω νὰ σοῦ φανερώσω,

* *

Εὐγενέστατε, εἰλικρινέστατε, ἄκρε καὶ παντοτινῇ πιστότατε καὶ παμφίλιτατε γείων Πρύτανι τῆς ζακύνθου, κύρ. Μαρίνε Βέγια, φιλικῶς σᾶς ἀκριβοχαιρετοῦμεν, ἐρωτῶντες διὰ τὴν ἀγαθὴν σας ὑγείαν. Μετὰ τοὺς φιλικούς ἀκριβεῖς χαιρετισμούς, σᾶς φανερώνομεν, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡδὴ ἡμερῶν διὰ μέσου τοῦ κοινοῦ μας ἄκρου φίλου σιὸρ κονσόλου ἱμπεριαλοῦ ἀπεκρίθην εἰς τὸν φιλικὸν σας ὅπου ἐλάβομεν τότε. ἤδη δὲ πάλιν ἐλάβομεν καὶ ἕτερον φιλικὸν σας διὰ τὸν ἴδιον μανδέν. Τὸ λοιπὸν τώρα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πολυλογώμεν, ἀλλὰ σᾶς βεβαιόνομεν, ὅτι ἐπειδὴ καὶ εἴχομεν δοσμένην τὴν εἰδησιν εἰς τοὺς μεγαλειτέρους μας, πάλιν ἐγράψαμεν τὰ πρέποντα καὶ προσμένονε προστατικὴν τοὺς ἀπόκρισιν, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν ὅπου μᾶς δοθῇ, οὕτω θέλομεν ἀκολουθήσει. διὰ τὰ ὅσα σᾶς ἐγράψαμεν εἰς τὸ προτῆτερον γράμμα, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλετε προθυμοποιηθεῖ διὰ τὸ πρέπον καὶ ποθοῦμένον τοὺς τέλος, διὰ νὰ σώζεται ἐμπράκτως ἡ μεταξὺ καθαρὰ καὶ ἄδολος φιλία καὶ καλὴ γειτονοσύνη καὶ ἁρμονία, κατὰ τοὺς βασιλικούς ἀχτιναριδες. ὅθεν προσμένω νὰ λάβω ποθητὸν μας ἀποκριτικὸν σας μὲ τοὺς ἰδίους τρόπους ὅπου εἰς τὰ αὐτόθι εὐρίσκονται καὶ νὰ ἔλθουν πολλὰ εὐχαριστημένοι ἐκ μέρους σας νὰ κηρύττεται εἰς ὅλα τὰ μέρη ἡ καλὴ φήμη τῆς ρεπούπλικᾶς σας καὶ νὰ ἔχουν καλὴν ὑπόληψιν οἱ σούδιτοί σας εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς εὐρυχωροτάτης ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. ταῦτα φιλικῶς καὶ ὁ ὑψιστος θεὸς νὰ σᾶς χαρίσῃ τέλος ἀγαθὸν ἀμήν. 1806 Ἰανουαρίου 28 ἔ. π. Παλαιαὶ Πάτραι. (ὑπογραφή τουρκιστὶ καὶ σφραγίς).

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ Ο ΓΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΠΛΙΩΤΙΚΟ

‘Ο Χρήστος δ’ Γλαρόπουλος,
‘Ο ψαρομαχαλιώτης,
—Παληός λοχίας «μ ό ν ι μ ο ς»,
—Παληός, καλός, στρατιώτης·
—«Πρίμος—λετζέρος» πρώτης !
—‘Ο ψαρομαχαλιώτης !..

* *

Μαύρα τὰ μάτια· καί γλαρά·
Μαύρα μαλλιά καί κατσάρ·
—Πηλήκιο, «σ ό ν ι κ σ»—στραβά—
Γιά τήν Πατρίδα· γιά καυγά !..
Μαύρα μουστάκια, τσιγγελιά,
Σπαθί «ντραγκόν» άπ’ τὰ παληά·
Μέ τή γλυκειά του τή λαλιά,
Πού τίς καρδιές λυγίζει,
—Κορίτσια ξεπορτίζει—
Μέσα στής νύχτας τή σιωπή,
Κι’ άπόψε θέ νά μᾶς τό εἰπῇ,
Τό : «‘Ως τρυγών τις πληγωμένη κλαυθμου-
[ρίζει...»

* *

«Καί Πορφυρόπουλο θά εἰπῇ :
—»Πρίν ἡ ψυχὴ μου άναβῇ,
Στούς οὐρανοὺς ἐπάνω...»
—Μικρή, Κυρά, ‘Αναπλιώτισα,
Καί ψαρομαχαλιώτισα,
‘Ω, ἄφες ν’ άποθάνω·
‘Ω ὦ ὦ ἄφεες ν’ άποθάάνωωω !..

A. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

Τ Ο Λ Α Χ Ε Ι Ο

ΔΙΗΓΗΜΑ

Πρώτη και καλλίτερη πετάχτηκε στην ξόπορτα ή κυρία Μαρίκα, σβέλ-
ο' όλα και γραφεῖο πληροφοριῶν τῆς γειτονιάς.

— "Ε, σὺ μικρὸν μὲ τὰ λαχεῖα, ἔλα κι' ἀπ' ἐδῶ !

Τόχανε πεῖ ὅλοι μέσα στὴν αὐλὴ τῆς κυρίας Εὐλαμπίας πὼς θὰ δοκι-
ζανε τὴν τύχη τους ! Ὁ κύρ-Γιώργης ὁ μπαλωματὴς μὲ τὸ τσοῦρμο του,
ἡ κορίτσια, τρία ἀγόρια, πολύτεκνος Νο 985 στὸν κατάλογο τοῦ συλλόγου.
ἡ δεσποινὶς Δέσποινα, γεροντοκόρη ἑτῶν πενήντα καὶ πέντε, δασκάλα
τεχνικῶν στ' ὑμνάζειο τῆς συνοικίας καὶ τὸ τουπέ τῆς αὐλῆς τῆς κυρίας
Εὐλαμπίας. Ἡ κυρὰ Μανθῶ ἀπ' τὴν "Αντρο, χρόνια δουρικὸ στα μεγάλα
καὶ τῆς Ἀθήνας καὶ τώρα αὐτεξούσια παραδουλεύτρα. Ἡ Μαρίστα,
καὶ δεκαοχτώ, τοῦ κύρ-"Ιορδάνη ἀπ' τὸν Πόντο, Κροῖσος κάποτε στὴν Πα-
ρίσι καὶ τώρα δαδῆς, ὅπως τοῦχε μείνει τὸ παρατσούκλι ἀπ' τὸ δαδὶ ποὺ
πλοῦσε...

Θὰ δοκιμάζανε τὴν τύχη τους ἐκτὸς ἀπ' τὴν κυρία Εὐλαμπία τὴν ιδιο-
κτήτρια. Αὐτὴ, καλέ, σπίτια καὶ σπίτια εἶχε, ὅπως ἔλεγε ἡ κυρία Μαρίκα,
καὶ στὴν Κολοκυνθοῦ κι' ἄλλο, τὸ καινούργιο, στὴν Ἀνάληψη ! Ρούφαι τὴ
πὺλινά ὁ ἄντρας τῆς ὁ μπακάλης κι' αὐτὴ τὰ νοίκια ἀπ' τὰ κορμάκια τους !
βαριέστε, γλωσσοφαγιά ! Νὰ μὴ σὲ δεῖ καὶ τρῶς ψωμὶ τὸ μάτι τὸ φτονε-
καλὰ τόλεγε κι' ἡ κυρία Εὐλαμπία !

Ὁ μικρός, ἀντικρύζοντας τὴν ὁμήγουρη καὶ μυρίζοντας ξεπούλημα ἀνέ-
κατὰ τὸ καλὰ μὲ τὰ λαχεῖα κι' ἔβγαλε φωνὴν θριάμβου :

— Λαχεῖα τῶν... Μέγαρο α α, βίλλε ε ε, οἰκόπεδα α α.

"Αχ ! καὶ πὼς τὰ νειρεύονταν ὅλα αὐτὰ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς
πόλεως ! Νά, ὁ κύρ-Γιώργης ἤθελε τὸ τριώροφο, καὶ μὲ τὸ δίκιο του, φαρμα-
κὸ ἄνθρωπος ἦταν ὁ καφερός μὲ δυὸ συναλλάγματα στὴν πλάτη, ὅπως
ἦταν. Οἱ γαμπροὶ τὸ σήμερις ζητᾶνε προῖκα. "Ε, καὶ νάσπαγε ὁ διάβολος τὸ
πρόνιο του. Ἀπόνα παρτιμέντο θὰ τοὺς ἔδινε, κι' αὐτὸς μὲ τὴ γρηά του θὰ
πλοῦσε τὸ ἰσόγειο γιὰ τὰ γεράματα. Ὅσο γιὰ τ' ἀγόρια, μουστάκια εἶχανε
πάνε νὰ βροῦνε, τὰ παληόπαιδα.

Ἡ δεσποινὶς Δέσποινα ἀπὸ τὴ βίλλα, μιὰ ὁμορφὸ βιλλίτσα σὲ παρα-
κίονισσα, μ' ἡπατό γεμάτο λούλουδα λογιῆς λογιῆς στὴν κάθε ἐποχὴ. Ἐκεῖ
ἔβγαζε τὴ γαλήνη μαζί μὲ τὴ γατίτσα τῆς τῆς Μπέμπη, ποὺ δὲν τὴν ἀφίνει
ποὺ κλαροῦ ἐκείνη ἡ σηκαπιθώστρα, ἡ κυρία Μαρίκα, μακρυνὰ ἀπ' τὸν
ποὺ τὸν φθονερό, μακρυνὰ ἀπὸ κάθε αὐλὴ μὲ τσοῦγδες Μαρίκες καὶ γλωσ-
σοφες Εὐλαμπίες... Οἱ ἀπαιτήσεις λιγότευαν στὴν κυρία Μανθῶ καὶ τὴ
Μαρίκα. "Ε, γι' αὐτὲς καλὴ ἦταν κι' ἡ μονοκατοικία. Ἡ κυρία Μανθῶ τὸ

ξεστόμισε τὸ μυστικό. «Ἄν τῆς ἔπεφτε, καλέ, τὸ σπίτι, κάμαρες θὰ νοίκιαζε ἐργένηδες θάβαζε, ἴσα ἴσα ἕνα κρεβάτι θάστρωνε καὶ θὰ ξαπόσταινε ἡ καφερὴ ἀπ' τὴν μπουγάδα, πὺν τὴν πονᾶνε ὅλες οἱ σφυρὲς ἀπ' τὰ χερᾶκια της...»

Ἡ Μαρίτσα τὸθελε πάλι γιὰ τὸ νυμφίο!.. ἄπροικη ἡ καφερούλα, ὅλο στὴν ἀνέχεια τόριχτε ἐκεῖνος ὁ λεγάμενος, ὁ Μάκης, καλέ, ὁ κουρέας. Ἄχ, τὸ σπιτάκι πὼς θὰ τὰ βόλεβε ὅλα! Ὁ γάμος θὰ γινόταν πιά, πὺν τρία χρόνᾶκια τὸν καρτεροῦσε.

Ἡ κυρία Μαρίκα ἔμενε καὶ στὸ οἰκόπεδο!.. «Παιδιά, σκυλιά, καλέ, δὲν εἶχε, θὰ σπύτωνε τώρα ἐκεῖνον τὸ μπεκρούλιακα τὸν ἄντρα της, γιὰ νὰ τῆς δίνει δυὸ φορὲς τὴ μέρα τὸ χερικό... Καλόταν καὶ τὸ οἰκόπεδο. Θὰ τὸ πουλοῦσε καὶ θ' ἔβαζε τὰ λεφτὰ στὴν τράπεζα, στόνομα της!»

Πρῶτος ἔκανε τὴν ἀρχὴ ὁ κύρ—Γιώργης. Μὲ μεγάλη ἱεροτελεστία ἔββαλε τὸ τελευταῖο πενηντάρι του :—Εἶσαι τυχερός, μωρὲ καλόπαιδο;—Ἄν εἶμαι, λέει ;... Ἐγὼ πούλησα τὸν πρῶτο πέρσοι.

Τάκουσε κι' ἡ κυρὰ Γιώργαινα καὶ μπουχὸς ἔγινε νὰ πάει νὰ φέρει τὴ Νίτσα της, τὸ δεύτερο συνάλλαγμα, πούταν τὸ τυχερὸ τοῦ σπιτιοῦ!..

Γουρλίδικο αὐτὸ τὸ κορίτσι καὶ μιὰ φορὰ, ὁ κύρ—Γιώργος ἔπερνε ὄρκο!.. «Ὅπου πὺν λέτε, κυράδες μου, τὴ μέρα πὺν θὰ γεννιόταν, ἤμουνα πανὶ μὲ πανί, οὔτε γιὰ τὴ μαμμὴ δὲν εἶχα νὰ τὴ φωνέξω. Ὅπου πὺν λέτε, κυράδες μου, νάσου κι' ἔρχεται ὁ ταχυδρομός μ' ἕνα συστημένο.—Τὰ συχαρίκια, κυρ-Γιώργε μου, ἀπ' τὴν Ἀμερῖκα μᾶς ἔρχεται... Κέρασμα θέλω!—Νὰ σὲ κεράσω, ἀδερφούλη, νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ σὲ φιλήσω σταυρωτά, δέ λές ; Δέκα δολλάρια, περικαλῶ, ἀπ' τὸν ἀδερφό μου τὸν Ἀνέστη, πούχε χρόνια δεκαπέντε νὰ μοῦ γράφει !..»

Καὶ μιὰ πὺν ἡ Νίτσα ἦταν γουρλίδικη, ἀπαίτηση γενικὴ νὰ τραβήξει τὰ λαχεῖα ὅλης τῆς παρέας ... : Ἄντε, κι' ὁ Θεὸς δώσει !..

—Ἀμήν, ἀμήν!

—Καὶ μὲ τὸ γαμπρό, δεσποινὶς Δέσποινα, τὸ πέταξε τὸ σφόλι ἐκεῖνη ἡ τσουύγω, ἡ κυρία Μαρίκα...

Τὸ πείραγμα, ὥστόσο, πέρασε ξώπετσα ἀπ' τὴ δεσποινίδα Δέσποινα, ἡ κυρὰ ἔλαμπε σ' ὅλον τὸν πρὸσωπα. Κερδισμένοι ἦσαν ὅλοι γιὰ τὴν ὥρα μέσα στὴν αἰλὴ, καὶ πὺν πολὺ ὁ λουστράκος πὺν πέταξε ἄλλοῦ νὰ σκορπίσει τὴν ἐλπίδα, σ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ скаλιά πὺν φωλιάζει ἡ ἀνάγκη, ἀπ' τὴν κόρη τοῦ κύρ-Γιordάνη ὡς τὴν ἄπροικη κόρη τοῦ ἀστοῦ, κι' ἀπ' τὴν Μανθῶ τὴν παραδουλεύτρα ὡς τὴν ξεπεσμένη ἀριστοκρατίσσα πὺν νειρεύεται τὸ τριώροφο γιὰ πανσιόνα ... Ἐτσι εἶναι, ὅσες δυστυχίες τόσοι ἄνθρωποι, κι' ὅσοι ἄνθρωποι, τόσες ἀνάγκες.

* *

Τὸ λαχεῖο τοποθετήθηκε εὐλαβικὰ στὸ εἰκόνιομα τοῦ σπιτιοῦ. Στὸν

Ἀγιώργη στήν κυρά-Γιώργαινα, στή Μεγαλόχαρη στήν κυρά-Μανθῶ, στὸν Ἅγιο Φανούριο στή Μαρίτσα. Καὶ τὴ νύχτα ἦρθε τὸνεῖρο τὸ ποθητό... Νά, ὁ κύρ-Γιώργης σὰν νὰ τ' ἐκέρδισε τὸ τριώροφο τίχα... Καὶ τὶ τριώροφο, κυράδες μου... Μὲ τίς βεράντες του, μὲ τὸν μπαξέ του γύρα, κάπου ἔκει στήν Κυψέλη... μὲ κλειστά τὰ μάτια τόχε τὸ ἐνάμισιν... Καὶ σὰν τάχα... ν' ἀνεβοκατέβαινε τίς σκάλες του τίς μαρμαρένιες, μπανοβγαίνοντας στ' ἀπαρτιμένα—τοῦτο τῆς Νίτσας, κίενο τῆς Κικῆς—, μὰ στὸ ἰσόγειο τούγινε τὸ μεγάλο πατρεντί !.. Τὸν διώχνανε, τάχα—ἀπ' τὸ ἰσόγειο τ' ἀγόρια—Τί, χωρὶς μερδικ' θὰ τ' ἄφινε αὐτά.—Αὐτὸς ὅμως ἀντιστεκότανε γερό !.. Χαστούκιζε ἀβέρτα δῶθε κεῖθε !... Καὶ κεῖ, ἀπάνω στὸν κανγᾶ, τῆς ἦρθε τῆς κυρά-Γιώργαινας τ' ἡχαστούκι, μὲς τ' ἡρωτοῦπνι ... Καὶ τὴν ἔκανε νὰ πεταχτεῖ ὀλόρθη ἀπ' τὸ κρεβάτι.

—Μπά, κακὸ χρονὸ νάχεις... Μὴν τόχασες νὰ σὲ λιβανήσω ;

Εὐπνησε κι' ὁ κύρ-Γιώργης, μουςκίδι στὸν ἰδρώτα...

—Καὶ σύ, φωνάζεις, μωρὴ γυναῖκα ; ἔκανε μὲ παράπονο.

—Τί, νὰ μὴ φωνάξω ποῦ μ' ἀναψες τὸ μούτρο.

—Τὴν ἄρπαξες καὶ σύ ; Ποιὺς σοῦπε νὰ τρυπώσεις στὸν κανγᾶ ; Κι' ἀνακλαδίζοντας τὰ χέρια του : Ἔ, ρέ, τί ζωντανὸ ποῦ ἦταν. Μὲς τὰ χέρια μου τὸ εἶχα τὸ καλότυχο.

Ἡ κυρά-Γιώργαινα γούρλουσε, νὰ τὸ μάτι. Μὴν τούστριψε, καλέ, τοῦ Γιώργη ;...

—Ἔ, τί μὲ κυτᾶς σὰν τὴ χαζή !... Ὀνειρο ἦταν ! Μακάρι νὰ μὴν ξυπνοῦσα ποτές ! Τόχα μὲς τὰ χέρια μου τὸ τριώροφο, σοῦ λέω. Κι' ἀκοῦς ἔκει νὰ θέλουν κοί τ' ἀγόρια μερδικό. « Ὅξω, ποληγέρο, μοῦ λέγανε... Δικό μας τὸ ἰσόγειο...

Ἡ κυρά-Γιώργαινα, ἡσυχασμένη τώρα γιὰ τὸ λογικὸ τ' ἀντρός της, ξέσπασε σὲ γέλια : Δίκιο εἶχαν, Γιώργη μου.

—Ἀλήθεια, δίκιο εἶχαν ! Κι' ὁ κύρ-Γιώργης μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ ἔμεινε ἄγρυπνος ὡς τὸ πρωτ' !...

Σὲ σκέψη μερᾶλη ἔρριξε καὶ τὴ Μαρίτσα τὸ λαχεῖο. Ἄν ἐκέρδιζε τὸ σπίτι, δὲ θάβρισκε ἄλλον γαμιτρό, τάχα ; Δὲν τοῦ χρειάζοταν τοῦ κύρ-Μάκη νὰ τοῦδινε τὰ παπούτσια στὸ χέρι, ποῦ τρία χρόνια τώρα τῆς ψήνει τῆς πιζοραελῆς τ' φύλλο, ἄντρας, ψυχὴ μου, ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ ζήσει μιὰ γυναῖκα !... Τοῦ χρειάζοταν τοῦ μασκαρᾶ, θάβγαζε τὸ ἄχτι της... μὰ νὰ ποῦ ἡ καρδιά της τὸν πονοῦσε πάλι !... Τὸ Ἀμλέτειο μαρτύριο τυραγνοῦσε τὸ μυαλό της, σ' ἄλλη κάπως φόρμα !... Νὰ τὸν πάρει ἢ νὰ μὴ τὸν πάρει ; Νά, ὄχι—Ὅχι, ναί ! Οὐφ ! σκοτοῦρες ποῦ σκάρωσε τὸ λαχεῖο καὶ στοὺς δυό !...

Πιὲ λεπτὴ ἐκδηλωνόταν ἡ ἐπιθυμία τῆς δεσποινίδος Δέσποινας, ἔτσι καλλιτεχνικά, ὅπως ἦταν κι' ἡ ψυχὴ της ! Οἱ μαθητές της, τώρα τελευταῖα,

ὄλο καὶ βίλλες ζωγράφιζαν. Ἄλλη σὲ παραθάλασσο, ἄλλη κρυμμένη μὲς τὰ πεῦκα, σὲ μιὰ πτυχή τῆς γῆς, μ' ἀγνάντια πάντα τῇ θάλασσᾳ, ἀκόμα καὶ στὸ κλείσιμο τοῦ ὁρίζοντα καὶ πάντα ἡ Μπέμπη ξαπλωμένη στὴ βεράντα σὲ μιὰ ἀπόλαψι τοῦ ἥλιου νωχελικῇ ἢ πάνου στὰ κεραμίδια ζητώντας περιπέτειες..., τόσο πού οἱ βίλλες κάθησαν γερά στὸ στομάχι τῶν μαθητῶν !...

—“Ε, δὲ θ' ἀλλάξουμε κι' ἄλλο σχέδιο, δεσποινίς ; .

—Ναί, ναί τὴν ἄλλη βδομάδα.

Κι' οἱ βδομάδες περνοῦσαν, ὥς πού ἦρθε κι' ἡ βδομάδα τῆς κλήρωσης !... Ἡ ἀγωνία εἶχε φουντώσει στὴν αὐλή, μετροῦσαν τὶς μέρες, τὶς ὥρες. Καὶ τὴν Κυριακὴ πρὸς τὶς 11 τὸ μεσημέρι ἔδωσαν ὅλοι ραντεβού στὸ μέγαρο τοῦ Ζαπτείου !

Ὁ κύρ-Γιώργης σπρώχνοντας-σπρώχνοντας ἔφτασε στὴν πρώτη σειρὰ, ἐκεῖ δίπλα στὴν Ἐπιτροπὴ. Σὲ λίγο ξεφύτρωσε πλαῖι του κι' ἡ κυρὰ-Μανθώ. Ἡ δεσποινὶς Δέσποινα ἀπὸ εὐγένεια κάθησε σὲ μιὰ γωνιά, κοντὰ τῆς ὥς τόσο εἶχε τὴν κυρία Μαρίκα πού τὸ αὐτὴ τῆς δούλευε ῥάδιο, ἔπερνε ἀπόποιον σταθμὸ ἥθελες καὶ μὲ παρτίτα μύλιστὰ. Ἡ Μαρίτσα ἐκμεταλλεύτηκε τὸν συνωστισμό καὶ βρέθηκε σφιγμένη ἀνάμεσα σὲ δυὸ δανδηδες. Δὲν ἔξερε κανεὶς ἀπὸ ποῦ τοῦρχεται τὸ τυχερό... Ἴσως νὰ βρισκόταν κι' ὁ γαμπρός... Καὶ τὸ καρδιοχτύπι ἄρχισε ! Τάκ, τάκ, τάκ—τάκ, τάκ, τριώροφο, τριώροφο στοῦ κύρ-Γιώργη... Τίκ, τάκ—τίκ, τάκ, ναί, ὄχι—ναί, ναί-ὄχι στῆς Μαρίτσας. Τίκ, τίκ, τίκ, ἔτοιμη νὰ σβύσει στῆς δεσποινίδας Δέσποινας σὲ μιὰ ἀπόλυτη γαλήνη. Καὶ μὲς τὴ γενικὴ σιγὴ πρόβαλε τὸ τριώροφο ! Ὅλα τὰ κεφάλαια σκύψανε πάνω στὸν ἀριθμὸ τους. Ἀπὼν ὁ τυχερός !

—Πάει, μᾶς ἔφαγε ἡ ἐπαρχία, μονολόγησε ὁ κύρ-Γιώργης. Ἐ, ἄς εἶναι καὶ τ' ὀδιώροφο... Ἀπὼν καὶ τ' ὀδιώροφο !

Καὶ βγήκαν οἱ λαχοὶ ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον καὶ γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο ἄναβαν κι' ἔσβυναν ἐλπίδες, ὅπου στὴ μονοκατοικία κίτω ἐκεῖ στὸ Βοτανικό, βρέθηκε νάιναι παρὼν ὁ τυχερός ! Ὅλοι οἱ ἀποτυχόντες κι' αὐτοὺς πού εἰρωνεύτηκεν ἡ μοῖρα, οἱ δύστηνοι ἐπιλαχόντες, σήκωσαν στὰ χέρια τὸν τυχερό. Καίρ' ἦταν νὰ χαρεῖ λίγο ὁ κοσμάκης, νὰ διώξει τὸ θραγὰ πούχε καθήσει στὸ στῆθος του, ὕστερα ἀπὸ τόσες ἀπουσίες...

Καὶ πέταξαν ἔτσι τὰ τριώροφα καὶ τὰ διώροφα, οἱ μονοκατοικίες, οἱ βίλλες καὶ τὰ οἰκόπεδα, χωρὶς νὰ καταδεχτεῖ νὰ πέσει κι' ἓνα στὴν αὐλὴ τῆς κυρίας Εὐλαμπίας !

—Χρουσούζικο, ἐκεῖνο τὸ θηλυκό, εἶτε ἡ κυρία Μαρίκα. Τί, μ' ἔπιασε καὶ δὲν τράβαγα μόνη μου.

—Ἐλα, ντέ ! ἔκανε κι' ἡ δεσποινὶς Δέσποινα.

—Ρέ, μὴν τὴν κυνηγᾷς τὴ βρώμα... Ἄς τὴν νὰ σούρχεται πίσω σου, γυναίκα δὲν εἶναι ; εἶπε μεγαλόφωνα κι' ὁ κύρ-Γιώργης καὶ βρήκε σύμφωνο ὄλο τὸ τσοῦρμο τῶν ἀποτυχόντων, πού ἔξεπασε σ' ἓνα γέλιο τρανό.

Καὶ περίεργο πράγμα, ὁ κύρ-Γιώργης βγαίνοντας ἔξω ἀπ' τὸ μέγαρο, ἔνοιωσε τὸν ἑαυτοῦ του ξάλαφρο καὶ τὴ σκέψη του λαγαρή, λαγαρή σὰν τὸ χρυεὺ νερό.

Εἶχαν πετάξει οἱ ἔγνοιες τῆς μοιρασίᾳς μαζί με τὸν ἀχρηστο λαχνό, πὺ τὸν ἄρπαξε στὰ φτερά του τὸ ἀεράκι καὶ πάει, πάει !

ΛΟΥΛΑ ΚΟΤΣΕΤΣΟΥ

Σ Ε Φ Ι Λ Ο

ΣΤΟ Γ. Σ.

Τὸ καλοκαίρι τῆς ζωῆς ἔχει γιὰ μᾶς περάσει
Καὶ τὸ φθινόπωρο ἔρχεται σκληρὰ νὰ μᾶς θυμήσει
Πὼς στοῦ βουνοῦ μας τίς ψηλές κορφές ἔχουμε φτάσει
Καὶ μπρὸς μας εἰς τοὺς κάμπους τῆς μᾶς περιμεν' ἡ δύση.

Στοὺς δρόμους μας ποτὲ ξανὰ δὲ θὲ νὰ στρώσ' ἡ πλάση
Τίς ὁμορφιές τῆς ἀνοιξῆς κι' οὔτε γιὰ μᾶς θ' ἀνθίσει.
Τὸ λάφι μας σὲ γάργαρες πηγές δὲ θὰ ἀποστάσει
Καὶ στὰ θολὰ τὰ ρέματα τῇ δίψα του θὰ σβύσει.

Μ' ἄς μὴ λυπόμαστε γι' αὐτὸ καὶ πάντα τὴν καρδιά μας
"Ἀς κυβερνοῦν τὰ πάθη μας καὶ τὰ παληὰ ὄνειρά μας
Παντοτινὰ στὰ χεῖλη μας τραγοῦδι ἄς ἀνεβαίνει.

Εἴμαστε' ἐμεῖς τ' ἀνθρώπινου τοῦ δένδρου λίγα φύλλα
Κ' εἶν' ἡ δική μας ἡ ζωὴ τοῦ φύλλου ἀνατριχίλα.
Μ' ἂν πέφτουν τ' ἄνθη κ' οἱ καρποί, τὸ δένδρο αἰώνιο μένει.

Π. ΑΧΑΙΟΣ

Ο ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Με τὴ συμπλήρωση τριακονταετίας ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ ἑλληνογάλλου ποιητῇ τῶν «Στροφῶν» καὶ τῆς «Ἰφιγένειας», γράφηκαν τὸ περασμένον μῆνα τόσα, ποὺ φοβᾶμαι, πὼς δὲν ἔχω τίποτε καινούργιο νὰ προσθέσω. Ὁμως, σὰ νὰ ξεγλίστρῃσε κάτι σχεδὸν ἀπαρατήρητο ἀνάμεσα στὰ πάρα πολλά, ποὺ εἰπώθηκαν. Καί, μὰ τὴν ἀλήθεια, μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς, ὅχι χωρὶς κάποιο λόγο! Τὴ ἀγαθὴ σχέση, παρακαλῶ, θὰ μπορούσε νᾶχε ὁ Μωρεὰς τὴν ἐποχὴ τοῦ Παπαρηγόπουλου μὲ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα, ποὺ ἦταν ἀκόμα ἀξεκαθάριστη καὶ ἀπλερῇ; Κι' ὕστερα, τί θέσῃ ὀριστικὴ θὰ ἦταν δυνατό νὰ πάρῃ στὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα ἓνας νέος μόλις 24 χρονῶν—γιατὶ τόσο ἦταν, ὅταν ἔφυγε γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ μόνιμα πιά στὴ Γαλλία—ποτισμένος βαθεῖα μὲ τὰ νάματα τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσας; Ὅσο κιᾶν εἶχε κι' ὅλας ἀναγνωρισθῇ σὰν ἓνα λαμπρόφωτο ἀστέρι, ποὺ ἀνάτελλε στοὺς πνευματικοὺς ὀρίζοντες!.. Μολαταῦτα στοχαζομαι, πὼς δὲ θᾶπρεπε νὰ παραβλεφθῇ ἀπὸ καθε ἐνδιαφερόμενον γιὰ τὰ Νεοελληνικὰ γράμματα ἡ μὴ ὁποιαδήποτε γλωσσικὴ προτίμηση καὶ κλίση τῆς ξεχωριστῆς αὐτῆς ποιητικῆς φυσιογνωμίας, ποὺ ἔχουμε δικαίωμα τοὐλάχιστο νὰ καυχώμαστε, πὼς εἶναι γέννημα, ἂν ὅχι θρόμμα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Τέτοιο παρουσιάζεται τὸ κίνητρο, ποὺ μ' ἔσπρωξε νὰ καταπιαστώ μὲ τὸ θέμα αὐτό.

Ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος (Ζὰν Μωρεὰς εἶναι τὸ γαλλικὸ του ψευδώνυμο) γεννήθηκε τὸ 1856 στὴν Ἀθήνα ἀπὸ ἐνδοξῆ καὶ ἡρωικῆ οἰκογένεια, ποὺ κατέβηκε ἀπὸ τὴν Ἡπειρὸ στὸ Μωριά, στὴ Πάτρα καὶ κατέληξε στὴν Ἀθήνα. Γιατὶ ὁ πατέρας του κατεῖχε ἀνώτατη θέσῃ, ὄντας Ἀρεοπαγίτης. Νωρὶς ἀκόμα διακρίθηκε μὲ τὴ δημοσίευση φιλολογικῶν ἀρθρῶν στὶς ἐφημερίδες κι' ἐπεβλήθηκε μὲ τὴν ἔκδοσιν τῆς πρωτοτύπου ποιητικῆς του συλλογῆς «Τρυγόνες καὶ Ἐχιδναί» (1878). Καὶ κατόπιν τάνυσε τὰ φτερά του σὰν αἰετὸς, γιὰ νὰ πετάξῃ στὸ Γαλλικὸ ἔδαφος, σ' ἓνα εὐρύτερο δεινιστικὸ πεδίο, ὅπου φιλοδόξησε νὰ δρᾷ. Ἐδῶ μερικοὶ θέλουνε νὰ ποῦνε (Σ. Σκίπης), ὅτι γλωσσικὸ ὄργανο τελειοποιημένο δὲν ὑπῆρχε καὶ πὼς ἡ διγλωσσία αὐτὴ θὰ τὸν δυσκόλευε πολὺ γιὰ νὰ πετύχῃ τὸ σκοπὸ του. Γιατὶ μοιάζανε, οἱ δυὸ γλώσσες, συμπληγάδες πέτρες, ποὺ, ἂν δὲν θὰ ἔσπαζαν ὁλότελα τὰ φτερά τῆς φαντασίας του, θὰ τὰ κόντευαν ὅμως καὶ θὰ τὸν ἐμπόδιζαν στὸ οὐράνιο πέταγμά του, στὴν ἀριστοτεχνικότητα τῆς μορφῆς τῶν στίχων του, ὅπως πραγματοποιεῖται αὐτὸ στὶς «Στροφές» του καὶ στὴν «Ἰφιγένεια». Στὸ Παρίσι ἐργάσθηκε, ἐξελίχθηκε κι' ἐγινε ὁ ἐκλεχτός. Κατέλαβε ἐξαιρετικὴ θέσῃ στὰ Γαλλικὰ γράμματα. Ἦταν προσωπικὸς φίλος μεγάλων ἀνδρῶν, καθὼς τοῦ Βερλαίν, Μαλλαρμαί, Μπριάν, Μπαριτοῦ κ. λ. π. Τιμήθηκε διακριτικὰ μὲ τὸ δίπλωμα τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς καὶ πολίτο-

γραφήθηκε Γάλλος πολίτης. Κι' ἂν δὲν πέθαινε τόσο γρήγορα—54 χρονῶν—θὰ γινόνταν κι' ἀκαδημαϊκός. Μὰ κι' ἔτσι ἡ ἐπίδρασις τοῦ Μωρεᾶς πάνω στὴ Γαλλικὴ σκέψη ἦταν μεγάλη. Τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ ποιητικά του ἔργα εἶναι: «Les syrtes», «Les cantilènes», «le pèlerin passionné» (ὁ περιπαθὴς προσκυνητὴς), «Les Stances» (στροφές) καὶ τέλος ἡ «Ἰφιγένεια». Γιὰ τὰ δυὸ τελευταῖα του ὁμόφωνη εἶναι ἡ ἀντίληψη, πῶς συγκαταλέγονται στὰ ἀριστουργήματα τῆς Γαλλικῆς ποίησης. Καὶ δὲν φημίσθηκε μόνον ἐξ αἰτίας τῶν ἔργων του. Κατὰ τὸν ποιητὴ Μ. Μαλακᾶση (Νέα Ἑστία, τεῦχος 320): «Κίνησε πρὸ πάντων τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διανοουμένων καὶ ὡς ἀνθρῶπος ἀκόμα πάρα πολὺ». Στὸ σημεῖο, ποὺ κι' ὁ Ἀνατόλ Φράνς ἀκόμα τὸν ἐξήλεψε, ποὺ τὸν εἶδε νὰ τὸν περιτριγυρίζουν οἱ 50 μαθητές του μὲ θαυμασμό καὶ κατάνυξη ἀκούοντας τὰ λόγια του. Στὶς πολυθρόνιτες αὐτὲς συγκεντρώσεις, ποὺ γινόνταν, στὴ Μονμάρτη, στὰ ξακουστὰ Καφενεῖα τοῦ Καρτιέ Λατέν, τοῦ Μονπαρνάς, ὁ Ζὰν Μωρεᾶς, θριάμβευε μὲ τὴ χάρι ἐκείνη, ποὺ εἶχεν ἡ ἀττική του σκέψη καὶ μὲ τὴ μουσικώτατη ἀπαγγελία του.

Αὐτὸς ἦταν ὁ Μωρεᾶς μὲ κάπως ἀδρὲς γραμμές, γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ H. Bordeaux ἔγραψεν: «Ὁ ποιητὴς αὐτός, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιδὸ μεγίλους μας, γεννήθηκε στὴν Ἑλλάδα σὰν ἥρωας τοῦ Ρακίνα, κι' αὐτὸ γιὰ νὰ μᾶς γυρίσῃ στὴν πηγὴ τῆς λαλιᾶς μας καὶ τῶν παραδόσεών μας». Κεῖνο ὅμως, ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει τούτῃ τῇ στιγμῇ, δὲν εἶναι τόσο νὰ μάθουμε, ὅτι ἦταν ἀριστος χειριστὴς καὶ μελετητὴς τῆς Γαλλικῆς γλώσσας, ὅσο ποῖα δείχνονταν ἡ διάθεσή του ἀπέναντι στὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα. Σχετικὰ ὁ Μ. Μαλακᾶσης σὲ μιὰ πρόσφατῃ ἐξαίσια μελέτῃ του γιὰ τὸν Jean Moréas ἔγραψε: «Ὁ νεανικός του νοῦς κυμαινότανε στὴ δημοτικὴ καὶ στὴν καθαρεύουσα ἀνάμεσα, μὲ κλίση δυστυχῶς πρὸς τὴ νεκρὴ τῆς ἐποχῆς του». Μὰ ποῖα νὰ ἦταν ἡ στάση του στὴ κατοπινὴ του ἐξέλιξη: Ἡ ἔμεινε δλότεια ἀδιάφορος; Ἀς δοῦμε. Γνωστότατο εἶναι, ὅτι τόσο στὶς αἰσθητικὲς του ἐργασίες, ποὺ πλήθος δημοσίεψε μὲ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου, ὅσο καὶ στὴ συλλογὴ τῶν ποιημάτων του «Τρυγόνες καὶ Ἐχιδναί» μεταχειριζόταν κυρίως τὴ καθαρεύουσα. Εἴμαστε στὸ καιρὸ τῶν Π. Σούτσου, Ἀγγ. Βλάχου, Κόντου κ.λ.π. τότε ποὺ ἡ δημοτικὴ δὲν εἶχε μεγάλη πέρση. Καὶ ἡ γλῶσσα ἡ λεγόμενη καθαρεύουσα φυλάκιζε τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα μέσα στοὺς μουχλιασμένους καὶ σκοτεινοὺς της τοίχους. Ἐπόμενο λοιπὸν ἦταν νὰ παρασυρθῇ κι' ὁ νεαρὸς Μωρεᾶς στὴν ἰδεολογία αὐτὴ καὶ νὰ γράφῃ ἀκόμα σὰν ἀρχαϊστής! Τὸ ποιηματάκι τῆς παραπάνου συλλογῆς ποὺ ἐπιγράφεται «Ἀντὶ ἐπιλόγου» τὸ δείχνει καθαρὰ αὐτό:

«Δὲν κρύπτομαι ὑπὸ ψευδεῖς ποικίλας ἀλουργίδας·
εἰς στίχους ἐκτυλίσσεται ἀξέστους καὶ ἀπλοῦς
ὅ,τι κοχλάζει ἐν ἐμοί, καὶ θὰ ἰδῇς πολλοὺς
πρασίνους σκόληκας ἀλλά... καὶ μύγους χρυσσαλίδας».

Καὶ στὶς μεταφράσεις τοῦ ἐπίσης ξένων ποιημάτων προτιμοῦσε τὴν ὑπερκαθαρεύουσα : «Νὰ πῶς ἀρχίζει ἡ μετάφραση τοῦ ποιήματος τοῦ Σίλλερ (ὁ νέος παρὰ τὸν ῥύακα) :

«Εἰς πηγῆς χλοώδῃ ὄχθην ἀνεπαύετο ὁ νέος
καὶ συμπλέκων εἰς στεφάνους θάλλον τ' ἄνθη τῶν ἀγρῶν,
ἔβλεπε νὰ κυλινδῶνται, συνωθούμενα βιαίως,
εἰς κυμάτων ἀφριζόντων τὸν ἀπαισιον χορόν.....»

Μὰ καὶ στὴ πρόζα τοῦ ἀκόμη κάνει χρήση τῆς καθαρεύουσας. Ὅπως εὐκολὰ πέφτει στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστη τῆς ἀπάντησης τοῦ Μωρεὰς στὸ Ἑμμ. Ροῖδρ.

Ἄς μὴ νομισθῇ ὅμως, ὅτι ὁ Μωρεὰς ἀπέφευγε γιὰ καλὰ τὴ δημοτικὴ Νοιώθω μεγάλη χαρά, ποὺ βρίσκομαι στὴν εὐχάριστη θέση νὰ παραθέσω ἔδω λίγους στίχους μιᾶς ἀπ' τὶς καλύτερες μεταφράσεις, ποὺ φκιάστηκαν ποτὲ στὴ δημοτικὴ. Εἶναι ἡ περιφημὴ μετάφραση τοῦ «Ξωτικοῦ» τοῦ Γκαίτε ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 8 τετράστιχα. Ἀπ' αὐτὰ τὸ πρῶτο εἶναι τοῦτο :

«Ποῦς τὰ μεσάνυχτα καβαλλιζεῖ ;
Εἶν' ὁ πατέρας μὲ τὸ παιδί.
Τόχει στὰ στήθια του καὶ τὸ χαϊδεύει
Καὶ κάπου σκύβει καὶ τὸ φιλεῖ».

Καὶ τὸ τελευταῖο :

«Τρέμει ὁ πατέρας του καὶ τᾶλογοῦ του
Κεντὰ καὶ χάνεται σὰν ἀστραπή
Φτάνει στὴ θύρα του... ὦϊμέ τὸ γιό του
κρύο στὸν κόρφο του, νεκρὸν κρατεῖ.

Ἀπὸ τὸ ποίημα αὐτό, παθῶς καὶ ἀπὸ γὰρ ἄλλα σχετικὰ βλέπουμε πόσο λαμπρὰ κάτεχε τὴ δημοτικὴ. Δυστυχῶς ἐλάχιστα ἀσχολήθηκε μὲ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ μάλιστα στὴν ἀρχὴ τοῦ δημιουργικοῦ του σταδίου. Θαρρύνουμε λοιπὸν νὰ ἐκφράσωμε δῶ τὴ γνώμη μας, πῶς ἂν ἔμενε στὴν Ἑλλάδα, ξέαπαντος θὰ ἀπολυτρώνονταν ἀπ' τὸ καταθλιπτικὸ βάρος τῆς καθαρεύουσας. Καὶ πιθανώτατα νὰ γινόταν ὁ σπουδαιότερος συγγραφεὺς ποὺ θάγραφε στὴ δημοτικὴ. Τὴ γνώμη μας αὕτη στηρίζουμε καὶ στὸ ἐξῆς περιστατικό, ποὺ ἐξιστόρησεν ὁ θαυμαστός ὡς ἐκεῖνος τύπος, ὁ Δ. Ταγκόπουλος, σ' ἓνι τοῦ ἄρθρου, ποὺ τὸ δημοσίεψε τιτλοφορῶντας το «Μὲ τὸν ποιητὴ». Ἦταν Ὀκτώβριος τοῦ 1904 καὶ ὁ ποιητὴς ἦρθε γιὰ δευτέρη καὶ τελευταία φορὰ στὴν Ἀθήνα μὲ τὸ ζεῦγος Σουλβαῖν νὰ παίξῃ στὸ Στάδιο καὶ στὸ «Βασιλικὸν Θέατρο» τὴν «Ἰφιγένειά» του. Οἱ παλιοὶ του φίλοι, ὁπαδοὶ τῆς καθαρεύουσας, βρῆκαν τὴν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ χορησιμοποιήσουν γνώμες τοῦ Μωρεὰς καὶ μαυρὸ νὰ πολεμήσουν τὴ δημοτικὴ. Ὁ Μ. Τσιριμῶκος τότε συνάντησε τὸν ποιητὴ στοῦ Ζαχαράτου καὶ τὸν ρώτησε τὴ γνώμη του γιὰ τὴ δημοτικὴ. Ὁ Μωρεὰς ἀπάντησε, πῶς δὲν τοῦ δόθηκε καιρὸς νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα. Τότε

τὸν ξαναρώτησε : γιατί δὲ διαψεύδεις τὰ ὅσα ἔγραψαν οἱ καθαρευουσιᾶνοι ;
'Ο ποιητὴς γέλασε χαρακτηριστικώτατα. "Υστερα ἀπὸ λίγο εἶπε : Μὰ θαρ-
ρεῖτε πὼς ἦρθα δῶ γιὰ νὰ διαψεύδω τὶς ἐφημερίδες ; Κι' ἔπειτα ποιά ση-
μασία ἔχει μιὰ διάψευση ;

Ἐξάλλου, δικαιολογημένα μπορούμε νὰ φτάσουμε στὸ συμπέρασμα,
πὼς ἓνα τέτοιο κριτικὸ κι' ἀνήσυχο πνεῦμα, πὺ ἀπὸ συμβολιστῆς ἔγινε
ἀρχηγὸς τῆς Ρωμανικῆς σχολῆς καὶ ἔπειτα προσχώρησε στὸν κλασικισμό,
γιὰ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ μυστικὸ τῆς τελειότητος στῇ φόρμα, πὺ ἐπεζητοῦσε
διόκληρη τὴν ὥριμη ζωὴ του, - θὰ κατέφευγε βέβαια στὴ δημοτικὴ. Καὶ τί
κέρδος τρανὸ γιὰ τούτῃ τῇ γλώσσᾳ !!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΖΩΤΟΣ

FRANCIS CARCO

ΑΒΡΟ ΠΟΙΗΜΑ

Ποῦ πηγαίνει ἡ βροχή ; Ὁ ἀγέρας τὴ φέρνει
στὴ στέγη μὲ βογγητά.

Καὶ σοῦ σφιγγόμουνα κοντὰ
τὴ θλίψη μὴ δεῖς πὺ μὲ σέρνει...

Ὁ μαῦρος ὁ κῆπος μὲ τὰ δέντρα γυμνά,
ἢ σ' ἀγρύπνια λαμπούλα ἢ μικρὴ σου,
οἱ εὐτυχισμένοι ἐρωτικοὶ στεναγμοὶ σου
τί νὰ γίνανε πιά ;...

Ἀκόμα ἀκούω νὰ πέφτει ἡ βροχή,
μὰ σὰν τότε στ' αὐτιά δὲν ἤχεῖ...

Μεταφρ. Π. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Σιγοψιχάλιζε κείνο τὸ ψιλοβρόχι τοῦ φθινόπωρου καὶ τὰ χέρια παγώνανε. "Ελα ὅμως ποῦταν ἀνάγκη νὰ σκαφτῇ τὸ χωράφι! Ἡ γῆ δὲ σὲ ῥωτάει, ἂν κουράζεσαι, φρόντισέ την γιὰ νὰ σοῦ δώσῃ. Τώξερε αὐτὸ ἡ Παρασκευούλα, ἀλλὰ καὶ τόσος κόπος γιὰ νὰ ζήσῃ κανεῖς; Καὶ τὸ τόσο ξεπάγιασμά; Καὶ βαρύτερος χειμῶνας ἔρχεται καὶ τὸ ζάλωμα μὲ τὰ ξύλα ἀπ' αὐτὴν γίνεται. Νὰ βρισκόταν τρόπος νᾶλειπαν οἱ τόσες ἔγνοιες, νὰ ξαποστάσῃ, νὰ ζήσῃ κάπως ἀλλοιῶτικα!

Κ' ὁ τρόπος βρέθηκε. "Ενας κύριος ἀπ' τὴ χώρα, ντυμένος ὡμορφοῦς ἦρθε στὸ χωριὸ μονάχα γιὰ αὐτὴν. Τὸν σύστηνε ὁ μπάρμπαρς τῆς ποῦταν χρόνια μακριὰ ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ ζοῦσε σὰν ἄνθρωπος. Μὲ κρυφὴ χαρὰ τὸν ἀκολούθησε ἡ Παρασκευούλα νὰ γίνῃ ὑπέρτρια στὸ σπῖτι του. Γιὰ τίς δουλειές τοῦ χωριοῦ ἄς βάζανε τώρα τὴ μικρότερη ἀδερφή της, τὴ Σοφιά. Καίρὸς ἦταν πιά νὰ φύγῃ αὐτή, μιὰ καὶ κιὲ ἦρθε ἡ εὐκαιρία μὲ καλὴ ὥρα.

Χαρούμενα ἦσαν τὰ ἀποχωρητίσματά της, σὰν ἔφευγε καὶ γεμᾶτο ἐνθουσιασμὸ τὸ γράμμα ποῦρθε σὲ λίγο καιρὸ ἀπὸ κεῖ κάτω ποῦ πῆγε. "Εγραφε πόσο καλὰ ἦταν τώρα στὸ μεγάλῳ σπῖτι μὲ τὰ μάρμαρα καὶ τίς σόμπες. Τὴν ἔχουν ἀλλάξει μὲ μεταξωτὴ ποδιά καὶ τὴν φωνάζουν Βούλα. Ποῦ καὶ ποῦ βγαίνει στὴ πολιτεία σιργάνι... "Ὁμορφοὶ δρόμοι, μεγάλα σπίτια, αὐτοκίνητα καὶ ὡμορφοὶ ντυμένοι ὅλοι. Διαβάζει τὸ γράμμα ὁ πατέρας κομπιαστά, ἡ μάνα ἀλλοῦ γελάει, ἀλλοῦ δακρύζει, μόνον ἡ Σοφιά δὲν μιλάει. Στέκει σὰν νὰ μὴν ἀκούῃ τί λέει τὸ γράμμα, ὅμως ἔχει ἓνα ὕφος σὰν ἀπελπισμένη. "Ίσως εἶναι κουρασμένο τὸ κορίτσι. Τόσες δουλειές βλέπεις...

"Ὅχι! Ἡ Σοφιά βλέπει ξαφνικὰ πόσο ἄσχημη εἶναι ἡ δικὴ της ζωὴ, πόσο κατώτερη ἀπὸ τῆς ἀδερφῆς της.

—Ὁ κουβὰς περιμένει στὸ πηγάδι, Σοφιά, τὴν ξάφνιασε ἡ μάνα της.

Ξεκίνησε γιὰ τὸ πηγάδι ἡ Σοφιά, ὅχι ὅμως καὶ γιὰ τὸ κουβὰ. Κάθησε κεῖ δὲ στὸ πεζοῦλι σκυφτὴ καὶ χაῖδευε τὸ φουστάνι της σὰν ἀφηρημένη... Πολιτεία, ὠραῖα σπίτια, μεταξωτὴ ποδιά, ἐκεῖ δὲν ἔχει πηγάδια. Ἡ γίδα βελάζει στὸ πλάι της. Θὰ πεινάῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸ ποῦ τὴν ἀπασχολεῖ τώρα. Ἡ Σοφιά κάνει ὄνειρα. Εἶναι κ' ἄλλοι καλοντυμένοι κύριοι στὴ χώρα. Τί ὠραῖα νὰ τὴν ἔπαιρνε κι' αὐτὴν κάποιος στὸ σπῖτι του. Θᾶφινε τίς γίδες, τὰ χωράφια, τίς βα-

ρειές δουλειές, θάλλαζε με τὰ καλὰ της, θάφευγε ἀπ' τὸ ξεταβάνω-
το σπίτι, θά... Σπίτια με μάρμαρα, σιργιάνι στοὺς ὤμορφους δρό-
μους, αὐτοκίνητα, μπορεῖ νὰ τὴν φωνάζανε Φωφώ, σὰν τὸ κορίτσι
τοῦ γιατροῦ.

—“Αἰ τώρα, Σοφιά, χάζεψες μωρή ;

Δὲν ξάφνιαζαν τὴν αὐτὴν τὰ χουγιάματα τῆς μάνας της. Τὸ χαμό-
γελο τῆς ἐλπίδας ἀνθίσε καὶ στὴ καρδιά της καὶ στὰ χεῖλη της. Ση-
κώθηκε χωρὶς βιασύνῃ, γέμισε τὸ γουβᾶ, τᾶϊσε καὶ τὴ γίδα. “Ὅλα με
τὸ χαμόγελο τῆς ἐλπίδας.

Τὸ δεύτερο γράμμα τῆς Παρασκευοῦλας ἦταν ποῦταν φωτιά
γιά τὴ Σοφιά... Ξῶλαμπρα θάφευγε μιὰ ὑπηρέτρια ἀπὸ τὸ σπίτι. “Αν
ἤθελε ἡ Σοφιά, ἄς ἐρχόταν καὶ γιά συντροφιά. Δὲν τίς ἄρεγε μόνῃ
της καὶ ξένη ἀπὸ δλους.. Ἐδῶ ἔδειχνε στενοχώρια τὸ γράμμα, ἀλ-
λὰ κι' αὐτὸ θάλειπε, ἂν ἦσαν οἱ δυὸ μαζί.

Τώρα πιά ἡ Σοφιά ἔχασε κάθε ἐνδιαφέρον γιά ὅ,τι ἀφοροῦσε τὸ
χωριό. Μετροῦσε τίς ἡμέρες γιά νᾶρθῃ ἡ Λαμπρή, κι' ὕστερα... ἔ ὕ-
στερα δὲν τὴν χώριζε ἀπὸ τὴν πολιτεία παρὰ ἡ βέβαιη προσμονή.
Τότε τὸ γινομένο-γινομένο σκεφτόταν ἡ Σοφιά.

Μακρὺς τῆς φάνηκε ὁ χειμῶνας, μὰ σὰν ἦθε ἡ Λαμπρὴ ἔεχασε
τὸ πόσο περίμενε. “Ὅπου καὶ νᾶταν, θάγραφε ἡ ἀδερφή της καὶ θὰ
τῆς μύναγε τὸ ξεκίνημα.

Ἦρθε μετ' ὅρα του καὶ τὸ γράμμα ποῦλεγε πῶς ἐρχόταν ἡ
Παρασκευοῦλα στὸ χωριό.

—Γιατί ἔρχεται ; ἀποροῦσε ἡ μάνα.

—Θέλει καὶ ρώτημα ; ἐξηγοῦσε ἡ Σοφιά. “Ἐρχεται νὰ με πάρῃ
μοναχὴ της.

Χαρὲς καὶ καλοσορίσματα ὑποδέχτηκαν τὸν ἐρχομὸ της καὶ
πιο φανερὴ ἦταν ἡ χαρὰ τῆς Σοφιάς. “Ὅλο τὸ ἀπόγευμα ἡ Παρα-
σκευοῦλα πηγαινοερχόταν στὸ σπίτι, στὴν αὐλὴ, στὸ λαχανόκηπο.
Χάϊδεε τὴ γίδα, τὸ πηγάδι, ὡς καὶ τὰ δοκάρια τοῦ χαγιατιοῦ.

Σὰν ἀπόφαγαν τὸ βράδυ, ἡ μουσαφίρισσα ρωτήθηκε, ἔτσι γι'
ν' ἀκούσουν καὶ με ταῦτιά τους, τὴν ὥραία ζωὴ της στὴ χώρα. “Ὅ-
μως ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι περίμεναν, αὐτὴ ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ δὲν
μίλησε.

—Γιατί δὲν μᾶς λές, ρε παιδί ; ἐπέμεινε ὁ πατέρας.

—Εἶναι καλύτερα δῶ, δὲν ξαναπάω, ἂν θέλῃ ἡ Σοφιά ἄς πάῃ.

Ἄκοῦς ὕστερα ἀπὸ τόσα καλὰ νὰ θέλῃ νὰ κάτῃ στὸ χωριό ;
Αὐτὴ θὰ πάῃ καὶ πάρα πάῃ. Ἐτοίμασε ἡ Σοφιά τὸ μπογαλάκο μετὰ
ἐσώρουχα καὶ σιδέρωσε τὸ γιορτινικὸ πού θὰ φοροῦσε στὸ ταξίδι.

Δὲν κοιμήθηκε ὅλη νύχτα ἀπὸ τὴν ἐγνοια. Τόσα σχέδια ! Αὔριο

τὸ πρῶτ' θάφευγε καὶ τέτοια ὥρα θὰ κοιμῶταν στὸ μεγάλο σπίτι.

Στὰ χαράματα ἀποκοιμήθηκε καὶ τὸ πρῶτ' σηκώθηκε νὰ ἐτοιμασθῇ. Γρήγορα νίφθηκε κι' ἄρχισε τὸ ντύσιμο. Ἀπὸ τὸ πλαῖνὸ δωμάτιο ἀκούγονταν οἱ κουβέντες τῆς Παρασκευούλας.

—Ναί, δὲν λέω. μπορεῖ νά'χη ὥμορφα πράγματα ἡ πολιτεία, ἐμεῖς ὅμως δὲν μπορούμε ἢ δὲ ξέρουμε νὰ τὰ χορτάσουμε. "Ὅπως κι' αὐτοὶ δύσκολα μᾶς καταλαβαίνουν ἐμᾶς. Γεννηθήκαμε στὸ χωράφι, πατέρα, κι' ἀνατραφήκαμε μὲ τὸ χωράφι. Ἡ χαρὰ ποὺ γιομίζει τὶς καρδιές μας αὐτὴν τὴν ὥρα ποὺ βλέπουμε τὰ γενήματα στὸ ξεστάχυσμά τους δὲν μπορεῖ νὰ τὴν φτάσῃ ἡ γιορτὴ τῆς πολιτείας. Κι' ἐκεῖ γιορτάσαμε τὴ Λαμπρὴ μὲ γλέντια καὶ πιωτά, ἀλλὰ τί τὰ θές πατέρα; Τ' αὐτιά μου ἀφουγκράζονταν νταούλι καὶ πίπιζα. Δὲν εἴμαστε μεῖς γεννημένοι γιὰ κεῖ. Θέλω νὰ τρυγίσω, νὰ θερίσω, νὰ σκάψω. Θέλω νὰ ζήσω δῶ ποὺ γεννήθηκα...

Μ' ἀργές κινήσεις ξεκουμπώθηκε τὸ γιορτινὸ βελέσι.. Ξάλλαξε ἡ Σοφία καὶ λύνοντας τὸ μπόγο ἄφισε νὰ κυλίσουν δυὸ δάκρυα... Τὸνειρο ἔχασε τὴν ἀξία του.

ΒΑΣΩ Ν. ΚΑΡΑΛΗ

ΚΑΛΗ ΣΠΟΡΑ

Σπυρί—σπυρί, χρυσοκλωνί, βγήκα μὲ μπόρες στὶς νυχτιές κι' ἀπ' τὴν καρδιά μου τᾶσπειρα τὰ χερσωμένα μέρη.. Κι' ἂν μὲ χτυπήσαν τοῦ βορρηᾶ σπαθάτες μάνητε, φριχτές, γδυτὸς τὶς πράξεις τὶς καλές στὸν κόσμὸ λές, μ' ἀπλοχεριά τὶς μοίρασα. Καὶ μοῦπανε: «Καλὴ σπορά, θὰ φέρει χυμοὺς μελάτους καὶ σωροὺς σιτάρια καρπερά...»

Κι' ὅταν ὁ θέρος ἔφτασε καὶ μὲ χαρὰ βγήκα κρυφὴ γιὰ νὰ μαζέψω τοὺς καρπούς, ποὺ μοῦειχε ἡ καλωσύνη, πρὶ δρεπανίσω μ' ἄγγιξε τῶν ἀγκαθίων πικροκορφὴ καὶ ἔπειτα ἔφτασε τὸν ἄνθρωπο τὸν ἀκαμμένη καὶ καὶ τὸν ἀνθρώπου τὸν ἀπώστες πρὶ τῇ ν' ἀγνώμοτῳ καὶ ψήλωσε τὸ μίσος τοὺς θεοὺς στὸ θεριμό.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Ἦρθε τὸ καλοκαίρι, ἦρθε. Μᾶς τῶπαν τὰ ὄμορφα λουλούδια ποὺ στόλισαν τὶς ἐξοχές, τὴν πόλη, τοὺς κήπους. Μᾶς τῶπαν τὰ γλυκόλαλα πουλιὰ ποὺ σπαταλοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴ μουσικὴ τους. Μὰ τῶπαν οἱ γλυκὲς καὶ χλιαρὲς μέρες τοῦ Ἰουνίου. Ὁ Πατραϊκὸς βουβάθηκε καὶ ἀποκοιμήθηκε σὲ μιὰ ἔκταση καὶ ἀποκομάρα, λὲς καὶ κουράσθηκαν πὰ τὰ γαλανὰ πάντα νερά του ἀπὸ τὶς χειμωνιάτικες ἀναστατώσεις. Ὁ οὐρανὸς ξημερώνει χωρὶς σύννεφα, χωρὶς ἀπειλές. Ἡ δύση τοῦ ἡλίου, τὸ ξεχωριστὸ αὐτὸ θέαμα τῆς φύσεως τῆς Πάτρας, πῆρε τὴ μεγαλύτερη φαντασματογορία του. Στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ θάλασσα τὸ γαλανό, στὸν κάμπο τὸ πράσινο, στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὶς φορεσιὰς τους τὸ λευκὸ καὶ κάθε ἄλλο ἀνοικτὸ χρῶμα. Ὅλα μιᾶνε γιὰ τὸ καλοκαίρι, γιὰ τὴ νέα ἐποχὴ, τὴν ἐποχὴ ποὺ μεστώνει καὶ πανηγυρίζει ἡ φύση. Ἦρθε τὸ καλοκαίρι καὶ μᾶς καλεῖ τὸ μεθυστικὸ πανηγῦρι του.

Μὰ πόσο τὸ κάλεσμά του αὐτὸ φέτος ἦταν ξένο. στὴ ψυχὴ μας ! Τὰ λουλούδια στόλισαν τὴ φύση μὰ λίγοι θυμίσθηκαν τὸ συμβολισμὸ τους καὶ τὴν ὁμορφιά τους. Τὰ πουλιὰ τραγουδοῦν χωρὶς ἀκροατήριον καὶ χωρὶς θαυμαστὲς. Ἡ θάλασσα ἔχασε τοὺς ἀφροσιωμένους της. Λησμονήσαμε νὰ παρακολουθήσουμε τὴ φύση, τὸν οὐράνιον θόλο, τὴ δύση τοῦ ἡλίου καὶ ὅ,τι ὠραῖο ὑπάρχει στὸ περιβάλλον μας. Λησμονήσαμε τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μας. Γίναμε τόσο ξεροί, τόσο πεῖσοι ποὺ ἀποροῦμε καὶ οἱ ἴδιοι γιὰ τὸ κατάντημά μας. Δουλεῦει παντοῦ τὸ μυαλό, δουλεῦει ἡ στέψη καὶ μονάχα ἡ σκέψη. Ἡ ἔγνοια τῆς ζωῆς, τῆς πικρῆς ζωῆς τοῦ πολέμου ἀπ' ἐδῶ, τῆς ἀγωνίας ἀπὸ κεῖ, τοῦ ἀγνώστου ἄλλου, μᾶς ἔκανεν ἄλλους ἀνθρώπους. Πόσο γέρασε ἡ ψυχὴ μας !

Προχθὲς βιαστικὸς περνοῦσα στὴ κατὼ πόλη. Ἀδιαφοροῦσα γιὰ ὅ,τι ἦταν γύρω μου, τὸν καλὸ καιρὸ, τὰ ὄμορφα κηπάρια, τὰ δενδράκια τῆς πλατείας Γεωργίου. Μόνη μου σκέψη νὰ φτάσω ἐδῶ στὸ τυπογραφεῖο, ἀπ' ὅπου τυπώνονται τὰ γράμματά μου. Καὶ νὰ φτάσω γρήγορα. Μὰ ὁμολογῶ πὼς κάπου στάθηκα, κάπου ἀπασχολήθηκα γιὰ κάμποσο. Ἐγώ, ὁ ξερός καὶ ἀδιάφορος ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μου, στάθηκα σὲ μιὰν ἄλλη μαγεῖα τῆς φύσεως, σὲ μιὰν ἄλλη σὺνθεσιν τῆς ὁμορφότερης καὶ ἐκρηκτικότερης, ἀπὸ τὶς δυνατότητες ποὺ ἀπορροαῖ σὲ κάθε ὄψη μας. Ἐκεῖ στὴ Πλατεία τοῦ Γεωργίου ἐκεῖνο τὸ βραδυνοῦ ποὺ μόλις εἶχε περθεῖ ὁ ἥλιος, εἶχαν ἐξέλθῃ πρὸς κομμοὺς τὰ παιδάκια, ἀγόρια καὶ κορίτσια τῆς πρὶν μικρᾶς ἡλικίας καὶ μέσα στὰ λουλούδια, στὸν ἀνοικτὸ ἐκεῖνο χώρον γιόμίζαν μὲ τὶς φωνοὺς του, φωνὴ τῆς ζωῆς, χαρὰ καὶ συγκίνηση στὶς καρδιὰς τῶν μεγάλων ποὺ τοὺς παρακολουθοῦσαν ἀπόμακρα. Οἱ μεγάλοι, σύνδοοι τους ἦ καὶ ἀπλοῖ περαστικοί, καθόντουσαν

στὶς καρέκλες τῶν κέντρων καὶ δίχως νὰ τὸ καταλαβαίνουν ἰδιαίτερα, δίχως νὰ τὸ ἐκφράζουν, ἀπολάμβαναν τὸ ξεχύλισμα αὐτὸ τῆς ζωῆς, τὸ ξεχύλισμα αὐτὸ τῆς φύσεως, τὴ χαρὰ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ εἶναι χαρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ χαμόγελο, ἡ φωνοῦλα, τὸ κάλεσμα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ποὺ πρωτογνωρίζει μὲ τόση εὐχαρίστηση καὶ τόση ὀρμὴ τὴ ζωὴ.

Τὰ χαριτωμένα παιδάκια μὲ τὶς λευκὰς τοὺς ἐνδυμασίες καὶ τὰ ἀπαλὰ προσωπάκια ! Ἐκεῖνο ποὺ δὲν μπορεῖ πιά νὰ μᾶς δώσῃ νὰ τὸ νιώσουμε ἢ φύσῃ, τὸ φυσικὸ περιβάλλον, μᾶς τὸ δίνει αὐτὴ ἡ πρὸ ζωντανὴ καὶ πρὸ ἀληθινὴ μορφὴ τῆς. Ὅλα μᾶς φταῖνε, μὰ πόσο περισσότερο, πόσο μοναδικὰ μᾶλλον, φταῖνε ἐμεῖς οἱ οἱ ἴδιοι. Τὶ τοὺς θέλουμε τοὺς μεγάλους συλλογισμοὺς ; Νά, ἐκεῖ στὸ παιδί, στὸ μόνο φωτεινὸ σημεῖο τῆς ζωῆς μας, στὴ μόνη ἐλπίδα τῆς ἐποχῆς μας, στὴν ἀληθινὴ ἀνοιξή, ἃς γυρίσουμε ὅλη τὴν προσοχή μας. Ὅλα μποροῦν νὰ χαθοῦν, δὲ θὰ χαθῇ ὅμως ποτὲ ἡ ζωὴ !

K. N. T.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ

Λυγοῦν τὰ στάχυα οἱ ζέφυροι· κι αὐτὰ ἐβλαβικά
σκύβουνε καὶ τὴ μάννα γις τὴν ἀποχαρετᾶνε...
Ἦρθ' ὁ καιρὸς π' ὁ γεωργὸς μὲ τὸ δρεπάνι τὸ σκληρὸ
θὰ τὰ θερίσει... Καὶ ὦχρά τὰ στάχυα ποὺ λυγᾶνε...

ΤΟΥ ΑΛΩΝΑΡΗ

Τ' εἰρηνικοῦ στρατοῦ, π' ἰδρῶ ἐχύθηκε ποτάμι,
ἐσύ, Γιούλη, τὴ χαίρεσαι τὴν πλούσιαν ἀνταμοιβή...
Δὲν εἶνε μόνον οἱ καρποὶ ποῦναι σωροὶ στ' ἄλωνα,
ὅσο, στὰ χεῖλη τῶν γεωργῶν ἡ πρωτὴν ὥδή...

Πάτρα

ΝΩΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΑΧΑΪΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ντέρτι πού τῶχουν τὰ βουνά,
παράπονο κι' οἱ κάμποι
γιὰ δυό Σουδενιωτόπουλα
πού σηκωθήκαν κλέφτες.
Τῶνα τὸ λέγαν Καζαντζή,
τ' ἄλλο τὸ λέν Μπακάλη.
—Δὲ στῶειπα 'γώ, βρὲ Καζαντζή,
δὲ στῶειπα, βρὲ Μπακάλη,
σὲ φίλου σπίτι νὰ μὴ μπῆς,
μᾶειδε καὶ σὲ κουμπάρου,
τ' οἱ φίλοι φίδια ἐγίνανε
καὶ οἱ κουμπάροι ἀστρίτες... (*)

(Ἀπὸ ἀνέκδοτη συλλογὴ τῆς δ. ΤΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ)

(*) Ὁ Μπακάλης κατέφευγε συνήθως στὴν καλύβα ἐνὸς κουμπάρου τοῦ ἀπὸ ἄλλο χωριό, πού τὸν ἐπέθαλπε (καθὼς καὶ τὸν Καζαντζή). Ὅταν ὁμως τοὺς ἐπεκλήρυσαν, ὁ κουμπάρος, συνεννοημένος μὲ τοὺς ἀδελφούς του, ἐβγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα νὰ κοιτάξῃ, διῆθεν, μὴ φαίνεται κανεὶς καί, ὅπως εἶχε ἀφίσει μέσα τὸ λυχνάρι κι' ἐφωτιζόταν καλὰ ὁ ληστής, τὸν ἐπυροβόλησε ἀπ' ἔξω καὶ τὸν ἐσκότωσε, γιὰ νὰ πάρῃ τὴ χρηματικὴ ἀμοιβή. Τὸ τραγοῦδι, σὲ ἦχο θλιβερό, διερμηνεύει τὴ γενικὴ ἀγανάκτησι.

Τ. Π.

ПАЛНА ПАТРА

Πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ ἡ λειτουργία τοῦ σιδηροδρόμου, — πῶς περὶ ὁ χρόνος! — ἐξεκίνησε ἔριππος νὰ ὑπάγῃ εἰς Μανωλάδαν ν' ἀγοράσῃ σφάγια. Πρὸ αὐτοῦ εἶχον προηγηθῇ οἱ συνεταιροὶ του, αὐτὸς παρέμεινεν ἐπ' ὀλίγον διὰ νὰ συνάξῃ τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα. Ἦτο χειμὼν. Ὅταν ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ σκοποῦ του, εἶχε παρέλθῃ τὸ μεσονύκτιον. Ἡ καταιγὶς ἐμαίνετο, πύρρον ἔπαιε τὰ κορυφώματα τῶν ὄρων, καὶ ἡ θάλασσα βροχοῦν. Τὸ σκοτὶς ἦτο βαθυτάτον. Ὁ ἄνθρωπος ἐπῆρεν τὴν κἀκὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τὸν ἐξέφην μακρὰν τῶν ἀλλῶν μονοπατίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐρμαιοὺς πλέον τῆς τύχης τοῦ ἐφέρετο πρὸς τὸ ἀγνωστον.

60

Ἡ ἀθλιότης τοῦ ἐδάφους, τὸ σκότος τὸ ἀδιαπέραστον καὶ ἡ καταγιγίς ἡ μαινομένη ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ τὸν φοβίζουν, δεδομένου ὅτι περιπλανώμενος διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, ἔχασε πλέον τὸν προσανατολισμὸν του καὶ δὲν ἐγνώριζεν οὔτε ποῦ εὐρίσκεται, οὔτε ποῦ πηγαίνει. Ἡ ὥρα παρήχθετο, καὶ ἡ ἀγωνία του ἐκορυφῶτο. Ἐφθασε τέλος ἡ στιγμή, ὅτε διελογίσθη, ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλετο δι' αὐτόν. Εἰς τὴν ἐσχάτην ὁμως αὐτὴν στιγμήν, μία φαεινὴ ἰδέα διήλθεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ ἤρχισε νὰ μιμῆται τὸν πετεινόν.

—Κοκορίκου !!! Κοκορίκου !!!

Ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀδιαπεράστου σκότους ἓνα κοκορίκου ! ἤκούσθη. Στρέφει τὸν ἵππον του πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ὅπου ἤκουσε τὸ κοκορίκου καὶ ἔξακολουθεῖ τὸ κοκορίκου καὶ αὐτός, διευθυνόμενος πάντοτε πρὸς τὸν ἀντίλαον τοῦ πραγματικοῦ πετεινοῦ, μέχρις ὅτου ἐφθασεν ἐκεῖ, ὅπου πράγματι ἦτο ὁ πραγματικὸς πετεινός. Καὶ ὅποια σύμπτωσις. Εἰς τὴν καλύβην, ἃς εἴπωμεν, τοῦ πετεινοῦ, ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ συνεταῖροι του. Οὕτω δὲ ἐσώθη ἐκ βεβαίου κινδύνου.

Αὐτὸ βεβαίως ἀποτελεῖ μόνον μίαν περιπέτειαν τῆς ζωῆς του. Τὰ ἀνέκδοτά του ὁμως εἶνε τόσον πολλά, ὥστε θὰ ἡδύνατο νὰ γραφῇ ὁλόκληρος τόμος. Ἀς εἴπωμεν ἓν ἐκ τῶν πολλῶν, ἃν καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν φαεινότερων. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ κρεοπωλεῖα τῆς Ἀνω Πόλεως ἐστεγαζόντο ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς Ἀνω Πόλεως. Εἰς ἓν τῶν διαμερισμάτων αὐτῆς εἶχε τὸ κρεοπωλεῖον τοῦ ὁ Κατσαπρόκας. Μίαν ἡμέραν εἰσῆλθεν εἰς χωρικὸς ν' ἀγοράσῃ κρέας. Περιεργάζετο τὰ διάφορα κρεοπωλεῖα ἀναποφάσιτος καὶ ἐξαντλητικῶς παιδεύων τοὺς κρεοπώλας. Οὗτος ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Κατσαπρόκα, ὅστις ἀμέσως συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς τιμωρίας τοῦ χωρικοῦ. Εἰς μίαν στιγμήν ὁ χωρικὸς εὐρίσκετο ἔμπροσθεν τοῦ κρεοπωλείου τοῦ Κατσαπρόκα. Ὁ Κατσαπρόκας δὲν χάνει καιρόν, ἀρπάζει ἓν τεμάχιον κρέατος καὶ ἀρχίζει νὰ τὸ τεμαχίζῃ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ χωρικοῦ, ὅτε εἰς μίαν στιγμήν, ὁ Κατσαπρόκας, πετὰ τὴν μάχαιραν, ἐκβάλλων κραυγὴν πόνου καὶ διπλώνων τὴν δὴθεν πληγωμένην χεῖρά του μετὰ τὴν φρουστὰνέλλαν του, τρέχει πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς ἀγορᾶς, ψιθυρίζων πρὸς τοὺς συναδέλφους του κρεοπώλας «πάστε τὰ λεπτά». Δὲν ἔχοιναί τι περισσότερο. Οἱ κρεοπῶλα ἔτρεξαν εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ Κατσαπρόκα, ὅπου ὁ δυστυχὴς χωρικὸς ἵστατο κεκνηνός, τὸν περιεστοίχισαν καὶ τοῦ διήγειρον τὸν φόβον διὰ τὸ ἀτύχημα τοῦ Κατσαπρόκα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἐννόητον. Ὁ χωρικὸς ἐπλήρωσε τὸ κρέας, τὸ ἐπῆρε καὶ ἔφυγεν. Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἐξερχόμενος τῆς ἀγορᾶς, εἶδε τὸν Κατσαπρόκαν νὰ τὸν χαιρετᾷ μετὰ τό.. πληγωμένο χέρι καὶ νὰ τοῦ λέγῃ : «Ἐ ! πατριώτη, στὸ καλὸ καὶ χαιρετίσματα στὴν κουμπάρα». Καὶ ὁ δυστυχὴς χωρικὸς ἀκόμη τὸ φουσᾷ καὶ δὲν κινῶνται.

Φ. Μ.

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ἡ δις Ἑλένη Λαμπίρη, ἡ ἀκούραστη καθηγήτρια τῆς Φιλαρμονικῆς, εἶχε τὴν ἐμπνευστὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ ὀργανώσῃ στὴν πόλιν μας τὴν γιορτὴ τῶν ἐξήντα χρόνων τῆς «Διαπλάσεως τῶν παιδίων», τοῦ πανελλήνιου φήμις παιδικοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ τῆς πρωτεύουσας ποῦ ἐκδίδει τώρα καὶ 62 χρόνια ὁ σεβαστὸς πρεσβύτες σήμερα κ. Παπαδόπουλος μετὰ τὴ συνεργασίαν τοῦ κ. Ξενοπούλου καὶ ἄλλων. Ἡ γιορτὴ δόθηκε στὸ θέατρο «Λυρικό» μετὰ ἀξιοσημεσίαν ἐπιτυχίαν, ἐτίμησαν δὲ αὐτὴ τὰ ἄνω πρόσωπα ποῦ ἐκλήθησαν καὶ ἤρθαν εἰδικὰ γι' αὐτὸ στὴν πόλιν μας.

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ Πάτρα συμμετέχει τόσο ἐνεργᾶ στὸν πανηγυρισμὸ μιᾶς ὁραίας πνευματικῆς προσπάθειας, ὅπως εἶναι τὸ ἔργο τῆς «Διαπλάσεως τῶν παιδίων», εἶναι τιμητικὸ γιὰ τὴν πόλιν, γιατί ἀποδεικνύει ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ τόσοι ἄνθρωποι ποῦ ἐξετίμησαν καὶ μεγάλωσαν μετὰ τὴν πνευματικὴν τροφὴν ποῦ ἀπὸ χρόνια δίνει στὰ ἑλληνόπουλα ὅπου γῆς, ὁ συμπαθὴς κύκλος τοῦ ἑλληνικώτατου αὐτοῦ περιοδικοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ γιορτὴ τοῦ «Λυρικοῦ» δὲν ἦταν ἀπλῶς μιὰ παιδικὴ παραστάσις, ἦταν κάτι ποῦ τιμοῦσε τὴν πνευματικότητα τοῦ τόπου μας ὁλόκληρον καὶ ἡ δις Λαμπίρη καὶ ἡ πολυάριθμη ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ πανηγυρισμοῦ εἶναι ἄξιες κάθε ἐπαίνου.

Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν, ὅπως εἶπαμε, ἐκλήθη καὶ κατέβηκε στὴν Πάτρα ὁ κύκλος τῆς «Διαπλάσεως τῶν παιδίων», ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γρηγ. Ξενοπούλος, ὁ πάντα γλυκὸς καὶ προσφιλεὴς συγγραφέας τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ κοινοῦ, ὁ κ. Παπαδόπουλος κ. ἄ. Βέβαια θάμειναν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν γιορτὴν, παρ' ὅλο ποῦ δὲ βρέθηκεν ἓνας Πατρινὸς νὰ τοὺς παρουσιάσῃ στὸ κοινὸν καὶ νὰ τοὺς ζητήσῃ νὰ εἰποῦν δυὸ λόγια συμμετέχοντας ἔτσι στὸν ἔορτασμά ποῦ γινόταν ἀκριβῶς γι' αὐτοὺς. Οἱ ἄνθρωποι καὶ ἰδίως ὁ ἀγαπητὸς ἀκαδημαϊκὸς θάβελαν ἀσφαλῶς νὰ γνωρίσουν καὶ τὴν πόλιν μας, νὰ ἰδῶν τοὺς ἀνθρώπους τῆς, νὰ ἐπικοινωνήσουν μετὰ τὸ κοινὸ τῆς. Κάτι εἰπώθηκε γιὰ ὀμίλια ποῦ προσεφέρθηκε νὰ κάμῃ ὁ κ. Ξενοπούλος καὶ τὸ ἀνήγγειλεν ἀπὸ τὴν Ἀθήναν, ἐδῶ ὅμως ποῦ ἤρθε καὶ ἔμεινε ἓνα 24ωρον—καὶ αὐτὸ πολὺ ἦταν γιὰ τὸν ἄνθρωπον—ἀκούσθηκε ὅτι δὲν ὑπάρχει αἴθουσα, δὲν ὀργανώθηκε τίποτε καὶ ἔφυγεν ὁ ἀκαδημαϊκὸς μας ἀπὸ τὴν πόλιν μας ἄγνωστος σ' αὐτὴν, χωρὶς οὔτε τὴν πόλιν νὰ ἰδῇ, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους τῆς νὰ γνωρίσῃ, οὔτε μετὰ τὸ κοινὸν—ποῦ τόσο ἀναμφίβολα τὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν λατρεῖ ἐδῶ, ὅπως σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα—νὰ ἐπικοινωνήσῃ.

Ἔτσι τὴν πατρινὴν φιλοξενίαν ἀντιπροσώπευσαν καὶ ἀναπλήρωσαν εὐγενεῖς φροντίδες, ἐκτὸς τῆς δίδος Λαμπίρη, τῶν δίδων Εὐρυδ. Σαραντὴ καὶ Τούλας Παπα. χρονοπούλου, ποῦ εἶνε γνωστὴ ἡ βαθεὶά κ' ἐξαιρετὴ φιλολογικὴ τους συγκρότησις καὶ ἀφοσίωσις στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτές, κανένας ἄλλος δὲν πλησίασε τοὺς φιλοξενουμένους μας γιὰ νὰ τοὺς προσφέρῃ τὴν συντροφίαν τοῦ ἔσω καὶ τοῦ χαριετισμοῦ του.

Ποὺς φταίει γι' αὐτὸ ; Δὲν εἴμαστε ἡμεῖς ἐκεῖνοι ποῦ θὰ ἀναζητήσουμε ἢ θὰ καταλογίσουμε εὐθύνες, μὰ ἔχουμε ὑποχρέωσις νὰ διαπιστώσουμε μετὰ βαθύτατη λύπη ὅ,τι ἔγινε. Δὲν ἐγκαταλείπουν ἔτσι τοὺς μεγάλους τοὺς ξένους πόλεις σὰν αὐτὴ ποῦ λέγεται πρωτεύουσα τοῦ Μωρηᾶ. Ὅσοι ἀντιφιλολογικοὶ δαίμονες καὶ ἄν κατοικοῦν σ' αὐτὴν, ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐξαιρεσις γιὰ τὸ μεγάλο μας μαῖτρ, τὸν ἀκούραστο ἐργάτη τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης ποῦ τὴν τίμησε αὐτὴ τὴν πόλιν τόσο πρόθυμα μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν του.

ΣΥΜΒΟΛΟ

"Ας μοῦ συγχωρήσῃ ὁ ἀγαπητὸς Κακούρης τὴ χρησιμοποίησι τοῦ τίτλου τοῦ δικοῦ του χρονογραφήματος, σχετικῶς μὲ τὰ μνημεῖο τῶν Πατρινῶν ποῦ πέσανε στοὺς διαφόρους ἀγῶνας, ποῦ ἔκαμε ἡ Πατρίδα μας γιὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴ τῆς ἀναγέννησι, γιατί φυσικὰ εἶναι ὁ πειὸ κατάλληλος γιὰ τὸ θέμα, μὲ τὸ ὁποῖο πρόκειται ν' ἀπασχολήσω τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἀχαϊκῶν» τὸ θέμα ποῦ δὲν ἀποτελεῖ παρὰ κακότεχνη συνέχεια σ' ὅσα ὥραϊα καὶ ἐμπνευσμένα γρ' εἶναι, ὅπως πάντοτε, ὁ ἀγαπητὸς Κακούρης.

Βρίσκω καὶ ἐγώ, πὼς τὸ ἔργο τοῦ Σώχου εἶναι ἀξιολογώτατο καὶ τιμὰ ἀληθινὰ τὸν ἐμπνευσμένο γλύπτη μας, ὁ ὁποῖος ἔβαλε ἀπάνω σ' αὐτὸ ὅλη τὴ βαθυστόχαστη σκέψι καὶ φαντασία του, τοῦ ὁποῖου ὅμως, τὴν ἔννοια, τὸ συμβολισμό καὶ τὴν ἀρμονία ὁ παρατηρητὴς πρέπει νὰ ζητῇ στὸ σύνολο καὶ ὄχι στὶς λεπτομέρειες.

Βρίσκω μόνο, καὶ ἐγώ, πὼς ἡ θέσις, στὴν ὁποία τὸ στήσανε, δὲν εἶναι οὔτε ἡ κατάλληλη οὔτε ἡ ἀνάλογη μὲ κείνα ποῦ συμβολίζει. Εἶναι σὰν νὰ εἶναι κρυμμένο τὸ ὥραιο αὐτὸ σύμβολο τῶν τόσων ἀγῶνων καὶ θυσιῶν τῆς νεολαίας τῆς φυλῆς μας, εἶναι σὰν νὰ ντρέπεται καὶ ντροπαλὰ-ντροπαλὰ ξεπροβάλλει ἀπὸ τὰ μαρμαμένα καὶ σκονισμένα φοινικόδενδρα, ἀπὸ μιὰ θέσι ποῦ δὲν ἦταν προσωρισμένη νὰ τὸ δεχθῇ.

Θὰ ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ μιὰ πειὸ καλὴ καὶ πειὸ φανερὴ θέσι, ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ μαρμαρένια Δόξα νὰ διηγεῖται σ' ἀνοικτὸ ὀρίζοντα τὰ ἀξιοθαύμαστα κατορθώματα καὶ τίς θυσιές τῶν Πατρινῶν κατὰ τὴ διαρκεία τῶν ἀγῶνων τῆς Πατρίδος μας.

Γιὰ μένα, ἡ πειὸ κατάλληλη θέσι, ὕστερα ἀπὸ τὴ διαμόρφωσι τῆς λεωφόρου τῶν Τριῶν Ναυάρχων καὶ τὸ φτιάσιμο τῆς μεγάλης σκάλας ποῦ τὴν ἐνώνει μὲ τὰ Ψηλὰ Ἀλώνια, θὰ ἦταν τὸ κεφαλόσκαλο τῆς, καὶ πίσω γιὰ φόντο θὰ μπορούσαν νὰ φυτευθοῦν—ἄλλως στὸ Ζάππειο πίσω ἀπὸ τὰ ἀγάλματα τῶν Ζαππαίων—μερικὰ κυπαρίσσια ἢ μερικὲς ἀληθινὲς δάφνες καὶ ὄχι πικροδάφνες.

"Ας ἀποφασισθῇ λοιπὸν ἡ μετάθεσι τῆς Δόξας σ' ἓνα καταλληλότερο μέρος καὶ ἄς γίνῃ ἅμα τοποθετηθῇ στὴν νέα τῆς θέσι μιὰ πατριωτικὴ γιορτῇ, στὴν ὁποίαν ὅλα τὰ σημερινὰ παῖδιὰ τῶν Πατρῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τοὺς δασκάλους των, νὰ καταθέσουν τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη των στὴ Δόξα τῶν προγόνων των, δίνοντας ἅμα τὴν ὑπόσχεσι ὅτι, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ, θὰ δεῖχθοῦν καλύτεροί των.

ΑΔΑΜΑΣ

Η «ΓΑΛΑΤΕΙΑ» ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Στὸ προηγούμενο τεῦχος τῶν «Ἀχαϊκῶν» δημοσιεύθηκε μιὰ μελέτη τοῦ κ. Ν. Λοβέρδου γιὰ τὸν ποιητὴ τῶν «Ἀττικῶν νυκτῶν» Σπυρίδωνα Βασιλειάδη. Σὲ μιὰν ὑποσημείωσι τῆς μελέτης αὐτῆς σημειώνεται πὼς τὸ περίφημο δράμα τοῦ ποιητῆ ἡ «Γαλάτεια» μεταφράσθηκε καὶ ἀναλύθηκε Γαλλικὰ καὶ Οὐγγρικὰ. Σὰν γιὰ ὁλοκληρώσι καὶ μιὰ καὶ τὸ θέμα ἀφορᾷ πατρινὸ ποιητῇ, ἐλπίζω νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ συμπληρώσω, πὼς ἡ «Γαλάτεια» μεταφράσθηκε καὶ στὰ Ἰταλικά ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τοῦ Βασιλεῖου Λυκείου Antonio Frabarile στὰ 1877 καὶ ἐδημοσιεύθηκεν ἀπὸ τὴν Biblioteca Greca Conte mioranca (Atene, pei tipi della filogulia. Via Sofocle 26 1877. Στὶς πρῶτες ἐπτά σελίδες τῆς μετάφρασις αὐτῆς δίδεται ἡ βιογραφία τοῦ Βασιλειάδη ἀπὸ τὸν ἐπίσης πατρινὸ λογοτέχνη Τιμολέοντα Ἀμπελά, καὶ ἀμέσως ἀκολου-

θει στά Ἑλληνικά καί σέ Ἰταλική μετάφραση τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι «Ἡ ἄπιστη γυναῖκα» πού ἐνέπνευσε στὸν ποιητὴ τὴν υπόθεσιν—la prima idea—τῆς «Γαλάτειας».

Μὲ τὴν εὐκαιρία ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Biblioteca Contemporanea ἔχει ἐκδόσει, καθόσον τοῦλάχιστον γνωρίζω, τὴν Πάπισσα Ἰωάννα τοῦ Ροῦδῆ (σελ. 272 1876) καὶ τὴν «Ἑλένη τῆς Μιλήτου» (1870) τοῦ Ἀμπελά. Μία ἀξιόλογη πηγὴ γιὰ ὅσον, θὰ ἤθελαν νὰ ἔχουν περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν ἐπίδραση τοῦ ποιητῆ μας εἶναι οἱ «Δυὸ Ἑλληνες ποιηταὶ» τοῦ Μπάμπη Ἀννίνου.

ΚΩΝΣΤ. Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Ἡ Ἑταιρία τῶν φίλων τοῦ βιβλίου, ἐκτός ἀπὸ μαθητικὸς διαγωνισμοῦ, προκήρυξε φέτος καὶ ἄλλο μὲ θέμα τὴ πατρινὴ νεώτερη ἱστορία καὶ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς πόλεως μας. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις ἔγινε κάπως ἀργά καὶ φέτος δὲν ὑποβλήθηκαν πολλὰς σχετικὰς ἐργασίες.

*** Οἱ συνεργάτες μας στὸν Πειραιᾶ κ. Ἰσ. Καμαρινέα καὶ ὁ κ. Κλ. Μιμίκος ἐπιμελήθηκαν μὲ ἀφογὴν ἀριότητα καὶ ἐπιτυχία τὴν ἐκδοσὴν μεγάλου τεύχους τῶν «Πειραικῶν Γραμμάτων» εἰδικὰ γιὰ τὰ λουλούδια. Ὁ τόμος αὐτὸς ξεπερνάει σὲ καλαισθησία καὶ περιεχόμενον, πλούσιον καὶ πρωτότυπον, τὶς καλύτερες μέχρι τώρα ἐκδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐντύπου γενικά. Εἶναι μία ἐργασία αὐτῆ τῶν κ. κ. Καμαρινέα καὶ Μιμίκου πού τιμᾷ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν πνευματικότητα τοῦ τόπου μας.

*** Πέρασεν ἀπὸ τὴν πόλιν μας ὁ ἐκλεκτὸς λόγιος καὶ δημοσιογράφος κ. Στ. Σταματίου (Στάμ. Στάμ). Τὸ πέρασμά του καὶ ἡ γνωριμία του δικαίωσαν ὅτι καλὸ γνωρίζαμε γιὰ τὸν ἐξαίρετον αὐτὸ διανοούμενον καὶ λογοτέχνη. Ὁ κ. Σταματίου, ὕστερα ἀπὸ ἓνα ταξίδι στὴ Ναύπακτο καὶ Πύργον, γύρισε στὴ Μακεδονία, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος.

*** Ἀπὸ τὰ ἐδῶ τυπογραφεῖα κ. Θεοδ. Κούκουρα ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸ νέο βιβλίον τοῦ συμπολίτη μας γιατροῦ κ. Ἀθ. Σιώρη «Ἡ κλινικὴ ἐνδοκρινολογία», ἔργο γιομάτο ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον καὶ μὲ πλουσιωτάτη βιβλιογραφία.

*** Ἡ ἐφορεία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου Ἰδιωτικῶν Ὑπαλλήλων εἶχε τὴν πρωτοβουλία νὰ διοργανώσῃ σειρά φιλολογικῶν συγκεντρώσεων γιὰ συζήτηση καὶ ἀνάλυση διαφόρων θεμάτων. Μίλησαν ἕως τώρα γιὰ τὴ μορφὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Καρυωτάκη οἱ κ. κ. Μίνως Φιλιππάτος, Ἀναστ. Φεφές καὶ Γεωργ. Σαράντης. Θὰ ἐπικολουθήσῃ ὁμιλία γιὰ τὴν ἔννοια τοῦ δικαίου καὶ ἄλλα θέματα.

*** Ὁ Ἄγιος Πατρίων, ἀναγνωρίζοντας τὴ συμβολὴ τοῦ περιοδικοῦ μας στὴν πνευματικὴ κίνησιν τῆς πόλεως καὶ τὶς μελέτες γύρω σ' αὐτὴ, πῆρσε μεγάλῃ συνδρομῇ γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀπόφασιν αὐτὴ ἐγκρίθη ἀπὸ τὸν κ. Νομάρχην Ἀχαΐας. Γιὰ τὴν ἐκδόσιν αὐτῆ τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου σὺν περιοδικῷ μας τοὺς εἴμαστε εὐγνώμονες. Τ' «Ἀχαϊκά» θὰ συνεχίζον ὅσον τοὺς εἶναι δυνατό τὴν ἐκδόσιν τοὺς, μέσα σ' αὐτὰς τὶς βαρεῖες συνθήκας, πιστεύοντας ὅτι οἱ διανοούμενοι καὶ ἡ κοινότης τῆς πόλεως μας, ὅσο καὶ ὅλης τῆς Ἀχαΐας θὰ ἐκτιμήσουν τὸ ἔργον μας καὶ τὴ προσπάθειά μας.

*** Τὸ συμπαθέστατον περιοδικὸν τῆς Νεαπόλεως Κρήτης «Δηρὸς» ἐξέδωσε σὲ τεύχος ἰδιαίτερον τὴν ἐνδιαφέρουσαν ἱστορικὴν μελέτην τοῦ διευθυντῆ του κ. Μανώλῃ Παυζάκη «Ἀδοσίδης Κωστή—Πασάς». Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴ ἐκφράζουμε τὰ εὐκρινῆ ἀισθήματα ἐκτιμήσεως καὶ φιλίας πού τρέφουμε σὺν ἀδελφῷ Κρητικῷ περιοδικῷ καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀγαπητοῦ μας διευθυντοῦ του.

*** Ὁ συμπολίτης μας κ. Θάνος Βιλιέρης κυκλοφόρησε στὴν Ἀθήναν τὴν ποιητικὴν του συλλογὴν «Πρελοῦντια» σὲ μίαν καλαίσθητη καὶ περιποιημένη ἐκδόσιν.

ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

τελειότεραι Τυπογραφικαὶ ἐγκαταστάσεις;

Αὐτόματα πιεστήρια, καινουργῇ στοιχεῖα.

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ :

Βιβλίων, Περιοδικῶν, Ἐφημεριδῶν, καὶ γενικῶς

ὅλαι αἱ Τυπογραφικαὶ Ἔργασίαι.

Προσωπεῖται : Τυπογραφικῶν στοιχείων τῶν Στοιχειοχυτηρίων

«ΚΑΡΠΑΘΑΚΗΣ», Τυπογραφικῶν Μηχανημάτων καὶ

Τυπογραφικῶν Μελανῶν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1844

Κεφάλαια Μετοχικά και Ἀποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκεμβρίου 1939) » 10.541.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚ/ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ε Ν Π Α Τ Ρ Α Ι Σ :

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ 37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ (Στέα Μαραγκοπούλου)

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας ὑπὸ ἐξαι-
ρετικῶς συμφέροντας ὅρους

Δέχεται Καταθέσεις
(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.